MMER 16 DONDERDAG 18 APRIL 1929 29STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

OUD: Douair. W. C. Clifford Kocq v. Breugel—elofs† Eerelid der Vereen. „Oost en West" (met rtret). — Aanslagen op Assistenten in de cultures, or Dr. H. G. Heyting. — Borstbeeld van Th. S. ffles te Batavia (met foto). — Hoe in de nabijid van Padalarang een meer wordt afgevischt. — an Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en uisvlijt (met 4 foto's). — Persoverzicht uit de Insche Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de heemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en Westd. Literatuur-Overzicht. — — Suriname. — Curaçao. Uit den Verren Vreemde. — Jaarverslagen der fdeelingen: Amersfoort. — Berichten der Afdeegen: I. Amersfoort, II. Amsterdam, III. 's-Granhage, IV. Haarlem en Omstreken, V. Nijmegen. ededeelingen: I. Van het Hoofdbestuur, II. Van t Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 10 tot 17 April.

air. W. C. Clifford Kocq v. Breugel-Roelofs †

Eerelid der Vereeniging „Oost en West".

n het Nr. van 4 April wijdde het Hoofdbestuur woord van eerbiedige hulde aan de nagedachs van Mevr. de Douair. Clifford, door wier vereiden de vereeniging een trouwe medewerkster ft verloren, die jaren en jaren lang de belangen „Oost en West" met onvolprezen ijver heeft iend.

We zijn thans in de gelegenheid het portret van betreurde overledene alsnog onzen lezers aan bieden.

anslagen op Assistenten in de cultures

door

Dr. H. G. HEYTING

In den laatsten tijd leest men telkenmale dat andsche arbeiders op de landbouwondernemingen de buitengewesten van Nederlandsch-Indië een slag gepleegd hebben op het leven der Europeehe assistenten, omdat deze op de eene of andere ze blijk gaven van hun misnoegen over het werk r koelies.

Het is begrijpelijk dat de algemeene z.g.n. ontking van het Oosten, in Nederlandsch-Indië, in er beperkten zin genomen, de bewustwording den Inlander in eenige bevolkingslagen van het langen naar meerdere vrijheid in doen en laten, afneming van hun onderdanigheid en volgzaamid, hun toegankelijkheid voor kwade invloeden n buitenstaanders die in troebel water wenschen visschen, dat alle die verschijnselen met elkander band houden. Het is o.i. dan ook volstrekt niet waarschijnlijk dat de verhouding tusschen koelie assistent langzamerhand onaangenamer zal rden, dan zij vroeger pleegde te zijn, tenzij tijdig eltreffende maatregelen worden genomen om de taande moeilijkheden z.v.m. te ondervangen.

Welke maatregelen?

Het spreekt van zelf, dat wanneer de koelie door een contract gebonden, redenen tot ontevredenheid meent te hebben — ten rechte of ten onrechte — hij het niet in zijn macht heeft om, als de vrije arbeider, de onderneming te verlaten en elders werk te zoeken. Voor den contract-koelie kan derhalve eerder aanleiding bestaan om aan zijn ontstemming op misdadige wijze toe te geven.

Het is bekend dat op Malakka sedert de afschaffing van den contract-arbeid (langer dan 1 maand) wel het ambulantisme der werklieden toenam, doch hun stemming tegenover het toezichthoudende Europeesch personeel verbeterd is.

Intusschen in Nederlandsch-Indië kunnen nog contracten worden gesloten, men zou dus slechts moeten trachten ze zoo mild mogelijk toe te passen.

Verder komt — zooals wij vroeger reeds gelegenheid hadden aan te toonen — op den voorgrond de noodzakelijkheid om de assistenten de Javaansche taal te doen aanleeren, daarnaast de wenschelijkheid om één of meerdere daartoe geschikte Javaansche intellectueelen, b.v. juridisch onderlegde ambtenaren op te leiden of te benoemen tot arbeidsinspecteur, ook nog het nut te verwachten van de aanstelling van b.v. een Javaansch assistent op iedere onderneming. Een en ander om te bevorderen dat de koelie *door den Europeeschen assistent beter begrepen wordt in zijn uitingen*, dat hij — zoo noodig — minder schroom behoeft te overwinnen om zijn bezwaar kenbaar te maken, zoodra het mogelijk wordt zulks te doen aan zijn landgenoot-arbeidsinspecteur of assistent; dat de koelie anderzijds c.q. alsdan dadelijk en duidelijk overtuigd kan worden van zijn ongelijk door zijn eigen landgenoot, in zijn eigen taal.

En dan zouden wij nu bovendien in overweging willen geven om als regel te doen aannemen, dat een Europeesch assistent nimmer zich persoonlijk direct tot den koelie wendt *wanneer het noodig is een aanmerking te maken op zijn werk*, doch dit steeds te doen door tusschenkomst van een mandoer (Inlandsch opzichter), ook al zou de assistent het Javaansch vloeiend kunnen spreken.

De kennis dezer taal benutte hij om te kunnen verstaan wat de koelies opmerken, en om den verzamelden koelies in hun taal maatregelen te kunnen uitleggen en motiveeren, *doch nooit om den koelie te berispen.*

Als jong controleur bij het binnenlandsch bestuur op Java vernamen wij eens van een bekwaam regent dat „al is een *Kebajan* (een der desabestuursleden) zoo leelijk als een varken, een Inlander een bevel van hem dadelijk zal uitvoeren, „terwijl dat afkomstig van den knapst uitzienden „mantrie (ambtenaar van lagen rang) eerst opge- „volgd zal worden als de Kebajan hem heeft aange- „spoord dat te doen."

Wij hebben daarna te over de gelegenheid gehad de juistheid van die opmerking waar te nemen bij ons veelvuldig toezicht op de werkzaamheden der dienstplichtigen voor de Gouvernements-koffiecultuur, voor den aanleg en het onderhoud van wegen, bruggen en waterleidingen. Toen wij belast waren met de leiding van het begin der Javanenkolonisatie in de Lampongs (Gêdang-tatakan), waar dadelijk na aankomst den zwaren en moeilijken ontginningsarbeid moest worden aangevat, dus met bekwamen spoed en doeltreffend behoorde gewerkt te worden, bestond er voor ons uiteraard dagelijks aanleiding om bij het constateeren van onvoldoenden ijver of verkeerde arbeidsmethode ons geduld te verliezen. Maar het ter harte nemen van bovenbedoelde opmerking van den regent heeft ons behoed voor de fout om overijld persoonlijk recht te zetten wat krom bleek. Iedere noodzakelijke aanmerking of berisping werd toegediend (na tusschenkomst van den assistent-wedana of mantrie) door het aanwezige lid van het desabestuur. En het resultaat was dat gedurende de twee eerste zeker moeilijkste jaren van den kolonisatie-arbeid, geen der kolonisten wegens ontevredenheid over het onvermijdelijk strenge toezicht, de kolonie verliet, hoewel zij daartoe de vrijheid hadden.

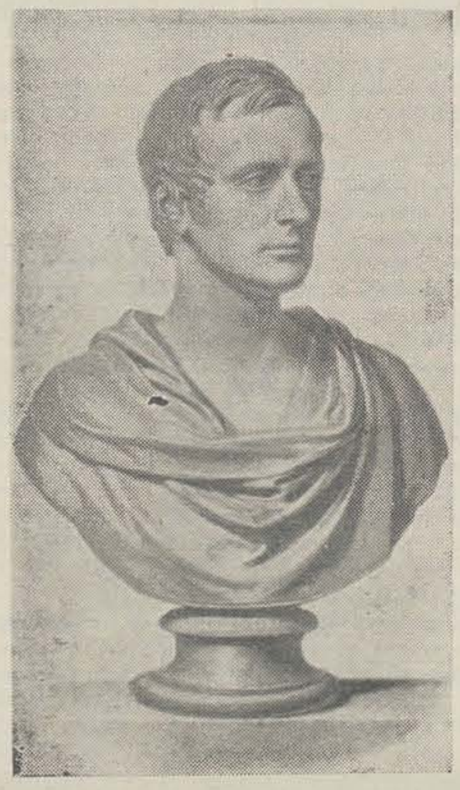
Wij herhalen, ook de Europeesche assistent op de landbouw-ondernemingen zal zich volstrekt moeten onthouden van ieder direct contact met den koelie, als deze een terechtwijzing verdient.

Ten slotte zou het toepassen van z.v.m. snel recht aanbeveling verdienen, en wanneer de bestaande gang van zaken daarbij te langzaam is, zou overwogen moeten worden daarin verbetering te brengen, wellicht door vermeerdering van het aantal rechtbanken, of door op andere wijze den rechter dichter bij de onderneming te brengen.

Die geeft wat hij heeft......

Borstbeeld van Th. S. Raffles te Batavia

Bij het Britsche Consulaat-Generaal te Batavia is bericht ontvangen, dat de Algemeene Jaarvergadering van de Malayan Branch of the Royal Asiatic Society in Singapore besloten heeft om aan het Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten

en Wetenschappen ter gelegenheid van zijn 150-jarig jubileum (24 April 1928) een buste van Sir Thomas Stamford Raffles (tijdens het Engelsch tusschenbestuur Luitenant Gouverneur van Java en Onderhoorigheden), ten geschenke te geven.

Aan deze bijzondere attentie is een typische voorgeschiedenis verbonden. Toen Raffles, die in 1813 als voorzitter van het Genootschap was opgetreden en het weder tot nieuwen bloei had gebracht, op 16 Maart 1816 het praesidium had neergelegd, werd de wensch geuit, dat zijn borstbeeld „als een duurzaam gedenkteeken" van zijn groote verdiensten jegens het Genootschap zoude mogen worden geplaatst in de nis, die oorspronkelijk voor zijn beschermheer, Lord Minto, bestemd was geweest.[1]) „I fear my Bust will be but a poor substitute for that which was once intended to adorn your hall" — antwoordde Sir Stamford bij die gelegenheid — „but however reluctant I feel to acknowledge myself worthy of this further mark of your flattering attention, I owe you too much respect to deny your request".

Wel werd de buste van Raffles in Londen aangemaakt, doch deze bereikte nooit Batavia.

De animositeit tusschen Hollanders en Britten in den tijd na het Britsche tusschenbestuur, tijdens het verblijf van Raffles te Benkoelen en de stichting van Singapore was te heftig, dan dat aan het aanbieden of aanvaarden van een borstbeeld van Raffles kon worden gedacht. De voor Batavia bestemde buste vond dus een plaats in de Zoological Society in Londen, waarvan Raffles de stichter was.

Dat thans na zooveel jaren het als inlossing van die oude belofte door het Britsche Wetenschappelijke Genootschap te Singapore aan haar oudere zuster te Batavia aangeboden borstbeeld van Raffles met groote erkentelijkheid aanvaard wordt, is een bewijs van de goede verstandhouding, die tusschen de beide volken bestaat en de veeten van weleer in de vergetelheid heeft doen verzinken. De buste van Raffles te Batavia zal daarvan het symbool zijn.

Bovenstaande afbeelding is eene reproductie van Raffles' door F. Chantrey vervaardigd borstbeeld, zooals dit voorkomt in het door R.'s weduwe in 1830 uitgegeven werk. Ongetwijfeld is *dit* de buste welke geplaatst is in de „Zoological Gardens" te Londen; een duplicaat bevindt zich in het „Raffles Institution" te Singapore (zie D. Ch. Boulger, The life of Sir Stamford Raffles. London, 1897).

[1]) Nadere bijzonderheden zijn te vinden in het Voorbericht van deel VIII (1816) der Verhandelingen van het Bat. Gen. v. K. en W.

Hoe in de nabijheid van Padalarang een meer wordt afgevischt.

In het Nr. van 8 Febr. j.l. van „De Indische Boerderij", een tijdschrift waarvan het bestaan niet velen hier te lande bekend zal zijn, wordt een beschrijving gegeven van een eigenaardige vischpartij, welke we merkwaardig genoeg achten om onze lezers er mede in kennis te stellen.

Het meer Tjibeureuj, ter groote van een klein 30 bouw, is bestemd voor irrigatiedoeleinden. Van de vischvangst is het verhuurd aan den heer Gr... neveld, wiens woning „Lake View" vlak tegenover het meer is gelegen. De huurder zorgt voor het „poten" van de noodige kweekvisch; geen kleinigheid; er wordt gerekend met honderdduizenden als eenheid. Deze kweekvisch wordt van heinde en ver opgekocht. Verder zorgt hij voor de meest gewenschte bodembegroeiing in het meer, voor voedering der visschen met cassave-ampas, hetgeen gebleken is een bijzonderen invloed te hebben op den groei van de visschen, voor bewaking, opdat de visch niet ontijdig worde weggehaald enz. Hij verdeelt nu het meer in drie gedeelten, voldoende geïsoleerd, die na elkaar — met tusschenpoozen van een of twee weken — voor afvisscherij in aanmerking komen. De tijd, noodig voor het tot behoorlijke ontwikkeling komen der vischsoorten wordt gesteld op ongeveer een jaar. Dan wordt bekend gemaakt dat de gelegenheid tot visschen op een bepaalden dag, van zes uur des morgens tot ... uur 's avonds, voor gegadigden wordt opengesteld. Dezen hebben daarvoor een licentie te vragen aan den huurder, die eenige honderdtallen bamboe... ten onderhoudt, op elk waarvan drie visschers plaats kunnen vinden. Elk van deze visschers betaalt een retributie van f 3.—. Verder worden nog grootere installaties ingericht, bestaande uit een soort loopbrug, waarop bevestigd een hefboom, met behulp waarvan een kruisnet kan worden gehanteerd. Deze netten zijn van een omvang zooals men die in Europa niet kent. Zoo op het oog ... zij een meter of acht in het vierkant. Voor het gebruik van deze installaties wordt uit den aard der zaak meer betaald. Verder wordt nog vergunning verleend om van den oever af te visschen; de hier voor gevraagde retributie is zeer gering.

Uit den aard der zaak maakt de inlander van deze gelegenheid een feest.

Van zeer grooten afstand komen er nontonners, natuurlijk veel uit Bandoeng, maar ook niet weinigen uit Buitenzorg en verscheidenen uit Batavia.

Het aantal toeschouwers is te stellen op een ... tien duizend personen; het aantal visschers bedraagt zeker niet minder dan duizend. Vanzelf zijn er talrijke eetgelegenheden om het meer heen en tal van vermakelijkheden.

De vangsten zijn zoodanig, dat de vergunninghouders in den regel eenige honderden procent winst maken, voor zoover zij niet uit liefhebberij meedoen.

Om het meer heen ontstaat natuurlijkerwijze een uitgebreide vischhandel. Men slaat de handen in elkaar, als men ziet tot welke afmetingen bij ... door den heer Gr. toegepaste methode de visschen zich ontwikkelen. Goudvisschen om bang van te worden, tamboekan, nilem, tawes in allerlei afmetingen. Bij vergissing is er ook nog wat ikan ... overgebleven; deze bereiken de lengte van een ... De hoeveelheid visch, die opgehaald wordt, is enorm.

Wanneer men in den namiddag uit de richting Bandoeng komt en men passeert de rijen Inlanders, ieder met een flinke portie visch, dan begrijpt men niet waar deze allemaal vandaan komt.

Er is hier een mooi werk tot stand gebracht, tot voorbeeld en leering van velen, en geheel verdiend ook ten voordeele van den exploitant.

Een andere bron vermeldt nog dat van een „vischwedstrijd" in het geheel geen sprake is. Iedere visscher, die een consent neemt, doet dat en voor zijn genoegen en tevens om er mee te verdienen, en in beide richtingen heeft hij als regel een volledig succes. Menschen die op zoo'n visscherij een bedrag van f 10.— „schoon" verdienen zijn geen zeldzaamheden.

Dat het bedrijf zich mag verheugen in de belangstelling, inzonderheid van het Landbouw-Departement, moge daaruit blijken, dat de jongste vischpartijen o.m. werden bijgewoond door den heer J. G. Hoekman, toen nog onder-directeur van dat departement, en door de heeren E. J. Reijntjens en G. W. Aragon, adv. voor de binnenvisscherij.

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Dinsdag 16 April.

erland en de Minahasa. Bij Kon. besluit is ingesteld een eerecomité en een hoofdcomité ten behoeve van de voorbereiding van de stichting in de Minahasa van een uit particuliere bijdragen van het Nederl. volk te bekostigen blijvend aandenken [sanatorium en centrale ziekeninrichting] ter herinnering aan den dag, waarop vóór 250 jaar de eerste staatkundige band tusschen Nederland en de Minahasa werd gelegd. In het hoofdcomité zijn o.a. benoemd de h.h. R. Zuyderhoff, Alg. Voorzitter en F. H. W. J. R. Logeman, lid van het hoofdbestuur en Ver. „Oost en West".

ocht der vliegbooten naar Indië. De op Woensdag 3 April aangevangen reis der drie voor den dienst in Indië bestemde Marine-vliegbooten verloopt helaas, door voortdurende motorpech, niet zoo voorspoedig als gehoopt en verwacht werd. Zooals men weet zal de tocht worden afgelegd in veertien étappes (men vindt ze hieronder nogmaals aangegeven); voor elke étappe was 2 dagen uitgetrokken, n.l. één dag vliegen en één dag stilliggen, zoodat de aankomst te Batavia zou plaats hebben ongeveer op 1 Mei a.s. Hetgeen, zooals de zaken thans staan, natuurlijk tot de onmogelijkheden behoort.

te. 1. Den Helder—Hourtin. *Wo. 3 April.*
2. Hourtin—Berre. *Zo. 7 April.*
3. Berre—Napels. *Do. 11 April.*
4. Napels—Athene.
5. Athene—Alexandrette.
6. Alexandrette—Bagdad.
7. Bagdad—Henjam.
8. Henjam—Karachi.
9. Karachi—Bombay.
10. Bombay—Cochin.
11. Cochin—Trincomali.
12. Trincomali—Sabang.
13. Sabang—Tandjoeng Pinang.
14. Tandjoeng Pinang—Batavia.

Regent van Serang naar Nederland. Batavia, 10 April (Aneta).[1]) Vanmorgen is van hier vertrokken per Insulinde van den Rotterdamschen Lloyd, de regent van Serang, Raden Toemenggoeng Ario Prawirakoesoema, die door de regeering belast is met een studieopdracht in Nederland.

banning van de Radja's van Siaoe en Taroena (Talaud-eil.). Menado, 10 April (Aneta). De adatrechtbanken te Siaoeoeloe en Taroena veroordeelden Kansil en Pontoh, gewezen radja's van Siaoe en Taroena wegens verduistering resp. tot twee en drie jaar verbanning uit hun rijk.

pensioen. Kolonel J. J. Dorrenboom, inspecteur der militaire administratie bij het O.-I. leger en met verlof hier te lande, is met ingang van 1 April op pensioen gesteld. — De luitenant-kolonel L. P. L. Bouwman van denzelfden dienst gaat 2 Aug. a.s. met pensioen.

gemeester van Salatiga. Batavia, 11 April (Aneta). Benoemd is tot burgemeester van Salatiga Dr. A. L. A. van Drunen, thans belast met de waarneming van dit burgemeesterschap.

gemeester van Malang. Buitenzorg (Aneta). Benoemd is tot burgemeester van Malang Ir. E. R. Voorneman, thans burgemeester van Magelang.

slagen bij de cultures op Sumatra. De vele aanslagen welke, al dan niet met doodelijken afloop, in den laatsten tijd door Javaansche koelies op Europeesch personeel van verschillende cultuurondernemingen zijn gepleegd, hebben in Indië een diepen indruk gemaakt. Volgens een Aneta-telegr. zijn, in verband met die aanslagen, de arbeidsinspecteurs te Medan en te Palembang naar Batavia opgeroepen voor een conferentie met het hoofd van het Kantoor van Arbeid Mr. Vreede en den Chef der Arbeidsinspectie.

Voorzitterschap van den Volksraad. De Ind. Ct. verklaart uit goede bron te vernemen, dat ir. E. P. Wellenstein, thans voorzitter van de zoogenaamde kleine welvaartscommissie, door de regeering is aangezocht geworden om het voorzitterschap van den Volksraad te aanvaarden. Hoewel de heer Wellenstein niet op de aanbeveling van den Volksraad voorkomt, is volgens het blad zeer waarschijnlijk binnenkort zijn benoeming te verwachten.

[1]) De Aneta-telegr. zijn ontleend aan de „N. Rott. Ct.".

Lid van den Raad van Indië. Bij Kon. besluit is met ingang van 15 Mei benoemd tot lid van den Raad van Ned.-Indië de heer W. P. Hillen, gouverneur van West-Java.

†

Oud-Resident Maier. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 63 jaar, overleden de heer E. G. Th. Maier, sedert 4 Sept. 1918 gepens. Resident van Timor en onderhoorigheden. De overledene was officier in de orde van Oranje-Nassau.

Na zijne pensionneering heeft de heer Maier zich nog verdienstelijk gemaakt als secretaris van „Boeatan", doch na ongeveer een jaar die functie vervuld te hebben, legde hij haar neer, óók omdat de uit Indië verwachte medewerking ter bevordering van het streven van Boeatan hem teleur stelde.

Ds. Westhoff. Op den leeftijd van 79 jaar is te 's-Gravenhage overleden de emeritus-predikant Ds. A. J. Westhoff, die gedurende het tijdvak 1891—1902 het predikambt in Oost-Indië vervulde, achtereenvolgens te Probolinggo, Soemenep en Pontianak.

Dr. Sarasin. Uit Bazel werd gemeld dat Dr. Paul B. Sarasin den 7en April aldaar is overleden. Indertijd deed Dr. P. Sarasin, vergezeld van zijn neef Fritz Sarasin, een ontdekkingsreis op Celebes, waarvan de resultaten, vastgelegd in het groote werk: Materialien zur Naturgeschichte der Insel Celebes zeer veel hebben bijgedragen tot vermeerdering der kennis van land en volk van genoemd eiland.

C. L. Vogelesang. Op den leeftijd van 46 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer C. L. Vogelesang, sedert 1922 gep. luitenant-kolonel der genie van het O.-I. leger. De overledene droeg het onderscheidingsteeken wegens langdurigen dienst als officier en was eervol vermeld als hebbende zich onderscheiden bij de krijgsverrichtingen in Celebes in 1905 en 1906.

B. Wieringa. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 50 jaar, overleden de heer B. Wieringa, laatstelijk referendaris 1e kl., met den titel van administrateur, bij het Dep. van Gouvernementsbedrijven. De hr. W. was eerst het vorig jaar gepensionneerd.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Dajaksche Volkskunst.

Zooals reeds door de dagbladpers vermeld werd, is op Vrijdagmiddag 12 dezer in de Toonkamers van Boeatan, Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, eene kleine tentoonstelling geopend van Dajaksche volkskunst, grootendeels door den heer *H. F. Tillema*, onlangs van zijn reis door Borneo meegebracht. Zoo lezen we o.m. in het ochtendblad van „Het Vaderland" van Zaterdag 13 dezer:

„Einde Februari is de heer Tillema in het vaderland teruggekeerd na een omzwerving van bijna een jaar o.m. op Borneo. Het doel van de reis was in hoofdzaak om na te gaan, door welke oorzaken dit deel der buitengewesten zoo schaars bevolkt is.

„Maar al reizende, heeft de heer Tillema volop van de gelegenheid geprofiteerd om kennis te maken met de Dajaksche volkskunst. Hij heeft voornamelijk weef- en vlechtwerk verzameld en dat is nu tentoongesteld voor het uitstalraam en in de benedenzaal van „Boeatan". Daar staan nu prachtige korfjes, die de vrouwen gebruiken bij het uitplanten van de rijst. Zeer fijn is het vlechtwerk, fraai de versiering. Daar staan grootere korven bij, die gebruikt worden om boschproducten in te dragen, wat grover uit den aard, maar met evenveel kunstzin versierd. Merkwaardig zijn de kleine bamboe bekertjes, waarin den be-

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6, Den Haag).

zoekers van het dorp een soort palmwijn wordt aangeboden. Deze bekertjes worden even van te voren gesneden, de Dajakkers kunnen niet nalaten ze te versieren, zij het dan heel eenvoudig, maar toch bijzonder smaakvol.

„Ook prachtdoeken behooren tot deze fraaie collectie.

„Wie oog heeft voor Indische kunstnijverheid, loope een dezer dagen even bij Boeatan aan. Het loont de moeite om van deze Dajaksche volkskunst kennis te nemen."

Wij zouden hier willen bijvoegen: en wie er nog

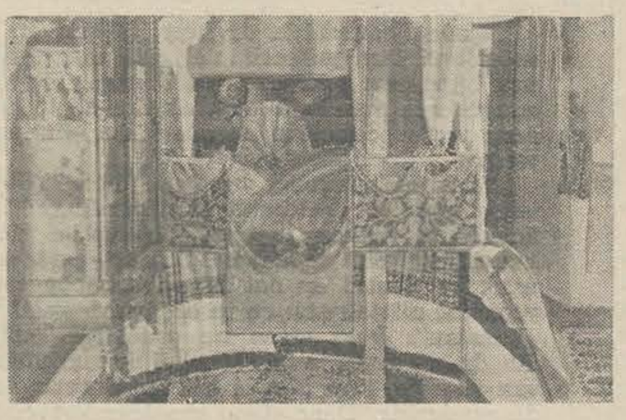
Passang-grahan (Logement).

geen oog voor heeft, kan het daar leeren waardeeren door er zich belangstellend voor open te stellen.

De heer Tillema, die Vrijdagmiddag zelf in Boeatan aanwezig was, om alle gewenschte inlichtingen te verschaffen, wist zoowel de heeren en dames van de pers, als de belangstellende bezoekers te vergasten op zijne interessante reisverhalen. Want hij heeft ginds in de rimboe heel wat beleefd en weet daar gezellig over te vertellen. Hij is er over uit zoo vriendelijk als hij overal ontvangen en voortgeholpen is, zoowel door de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, in de eerste plaats den Assistent-Resident, den heer *J. P. Verheul* te Sintang, de heeren *Kelly* te Poetoes Sibau en *Werkman* te Semitau met den Demang van Selimbau, als de heeren *De Jong* en *Van IJsselstein* te Sanggau met den Boepatti en den Inlandschen Ambt. B.B. van de Sekajam, den heer *De Bos* te Tandjong Redeb en de beide Sultans van Goenoeng Taboer en Sambalioeng. Maar niet minder door de zending te Bandjermassin en de Roomsch-Katholieke Missie, met den Pastoor van Sanggau aan het hoofd. Allen hebben hun best gedaan om den menschlievenden reiziger, die er hun heel dankbaar voor was, zooveel mogelijk behulpzaam te zijn bij zijne onderzoekingen en nasporingen. De resultaten daarvan zal hij t.z.t. ook in wetenschappelijke bladen publiceeren.

Wij willen hier voornamelijk met groote erkentelijkheid er den nadruk op leggen, dat hij ook de inheemsche volkskunst daarbij niet vergeten heeft, met hoeveel moeilijkheden hij ook te kampen had dikwijls. Om daarvan een klein denkbeeld te doen krijgen, geven wij hierboven een der beste logementen weer, waar hij onderdak vond.

Al spoedig nadat de heer Tillema te Bandjermassin aangekomen was, is hij een bezoek gaan

Bruidsbed in Oost-Borneo.

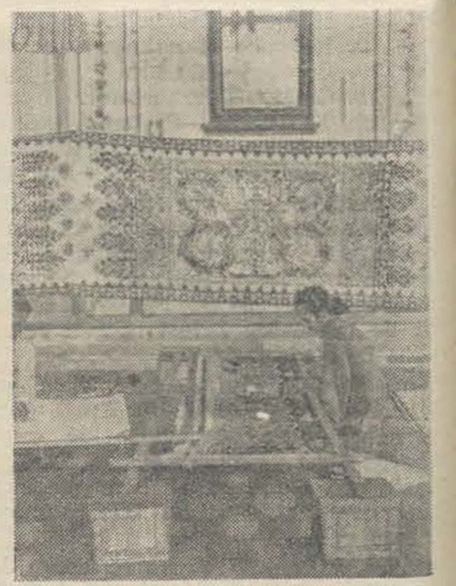
brengen aan de „Oeloe Soengai", om daar rond te kijken naar uitingen van volkskunst. De eenige plaats, die er voor in aanmerking scheen men, was Negara, maar terecht merkte hij het daar vervaardigde, bekende koperw *kassar* (grof van bewerking) is. Maar de zijn er handig genoeg, zoodat zij zeker, m moedigende hulp, tot beteren, meer ar arbeid teruggevoerd kunnen worden. Er z wel enkele oude *toekangs* (handwerklied mooi werk leveren, in den vorm van geld- e doozen met graveersel versierd, kommen, en presenteerbladen met uitgeslagen rand

Ook zag de heer Tillema in die buurt e dig versierde bruidsbedden, waarvan hij staande foto nam.

Deze doen o.i. denken aan de statiebedd *boggan)*, welke men bij de welgestelde Ja de Vorstenlanden vindt. De heer Tillema dat deze fleurig versierd zijn met *kaïn k kembang* (bloemdoeken), vervaardigd van ongebleekt katoen ter lengte van een paa waarop rijkelijk de felst gekleurde, in ci ster-figuren uitgeknipte stukjes katoen e (*lakkèn*), bij wijze van bloemen, worden zooals men hieronder ziet.

Het geheel maakt een zeer bont effect, den donkeren achtergrond van een duis landsch binnenhuis niet misplaatst is schien ook in een Europeesche serre of g aardig zou staan. Wij vreezen echter, d in onze omgeving, velen ze te schel en opd zullen vinden. Doch wellicht zouden ook werk, vóor den verkoop naar buiten, onder wijzigingen te brengen zijn, zonder aan het aardig karakter ervan schade te doen.

De heer Tillema deelde ons mede, dat *Schüler*, Controleur B.B. te Kendangan, voor interesseerde. Maar helaas is deze

Vrouwtje bezig met applicatiewerk (Kembang-K op het gespannen doek te stikken.

verlof gegaan en zal hij wel overgeplaatst

Ook wordt er in die streken bijzonder vlechtwerk van rottan — het allermooi sterkste materiaal, dat daar in menigte g gemaakt in den vorm van matten, manden schen, met de prachtigste ingevlochten p versierd. En hiervoor schijnt de Zending stelling aan den dag te leggen, in het bel inheemsche bevolking, die 't armoedig he

Op aanraden van den heer Tillema sch zendeling-leeraar *Chr. Schreiber* daarover a Raad v. Beheer van „Boeatan" o.a. dat hij zo ne verscheidene arme vrouwen, handige, ku nige vlechtsters, zou willen helpen aan een bijverdienste door het verkoopen van haar vlechtwerk. Z.i. is een groote belemmering d dat het rottansplijten, op de primitieve mani als zij 't doen, door de reepen tusschen twee s mesjes heen te trekken, zulk een tijdroovend zwaar werk is en hij vraagt: of daarvoor in pa geen eenvoudige, practische werktuigen staan? De presidente van Boeatan heeft deze overgebracht aan den heer Adolf, ambtenaar den handenarbeid in Nederl.-Indië, die hem op een katalogus van dergelijke instru ten toezond. Daar hij thans met verlof naar E

...erweg is, mogen wij de hoop koesteren, dat hij ...ier werk van zal maken om tot een goed resul... te komen.

...ijna overal op Borneo maken de inboorlingen ... zichzelf de prachtigste draagkorven, hetzij in ...urtint, kleur op kleur, als damast aandoend, of ... ingevlochten, fijn gestyleerde mensch-, dier- ...plantmotieven, in zuiver zwart of warm rood ... drakenbloed) gekleurd.

...ie met welk een vroolijken trots onderstaanden

Dajak met gevlochten rugkorf vol boschproducten.

...jak zijn vrachtje in den zelfgevlochten mand op ...n rug draagt.

...Al even kunstzinnig als het vlechtwerk is het ...ven der Dajaksche vrouwen. Zie b.v. de grijs- ...in getinte selimoet (deken) van Batangloepar, ...het prachtig gestyleerde hagedis-motief, welke ...ns in het midden hangt, voor het uitstal- ...m van Boeatan. Dat is voor den heer Tillema ...liefste en kostbaarste souvenir aan zijn Borneo-...

...Wij willen hier eindigen met het slot aan te ...en van een artikel: „Dajaksche Volkskunst bij ...eatan" uit het laatste Zondagochtendblad van „N. R. Crt.":

„De korte rokjes, door de vrouwen gedragen als ze zich „kleeden", b.v. om naar de sawah te gaan, rokjes, waarmee ze nu werkelijk verder in de consequentie der mode zijn, dan de meest wufte Parijsche asfaltbloem, vormen kostelijk geweven lappen, die in een artistiek modern Westersch interieur een plaats kunnen vinden. [1])

„Jammer dat deze verzameling niet uitgebreider kon zijn en dat er zeker heel wat tijd gemoeid zal wezen met eventueele nabestelling, want voor de markt werken de Dajaks nog niet. [2]) Ze maken de dingen voor hun eigen gebruik en ze maken ze als dingen van schoonheid zonder het te weten."

Deze laatste opvatting: dat zij „dingen van ...oonheid zouden maken zonder het te weten", ...nen wij niet deelen. Integendeel, wij zijn over...d, dat zij wel degelijk de schoonheid er van ...en, ze juist daarom gemaakt hebben. Zoo zagen ... ook een bijzonder stuk vlechtwerk, dat een der ...troleurs B.B., van een Dajaksche vlechtster ten ...chenke had gekregen, waarbij zij zelve gezegd ...t hebben: „Nu heb ik iets heel moois voor u ...aakt".

...uist, dat besef van het schoone in hun onbedor...n eigen werk, moeten zij behouden, wil de volks...nst levend blijven en hiertoe kunnen wij Wester...gen door onze waardeering er van bijdragen.

[1]) Bij Boeatan zagen wij ze tot mooie kussens ver...kt. — Red.

[2]) Boeatan staat in geregelde verbinding met ver...llende der hier genoemde personen, die van tijd tot ...wel het een en ander van deze kunstnijveren koopen ...pzenden. Het „voor de markt" werken zou uit artis...oogpunt zeker niet te wenschen zijn. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Ahmadijah beweging.

Nu kort geleden te Poerwokerto *de Ahmadijah-Beweging-Indonesia* (A.B.I.) is opgericht, waarbij zich vele intellectueelen hebben aangesloten, gaat het *Soer. Hbl.* (5 en 6/3, 3de bl. *C. A. v. Romondt*) na, welke beteekenis deze met grooten geloofsijver van uit Voor-Indië in vele landen der aarde gepropageerde leer voor *Ned.-Indië* kan hebben. Wij hebben hier te maken met een strooming in den Islam (en dit geldt zoowel voor de Kadian- als de Lahore-richting), die hoewel in beginsel zeer conservatief zijnde door hare prediking: „terug naar Mohammed", in hare practische beoefening zich zeer goed blijkt te kunnen aanpassen aan moderne ideeën op het gebied van wetenschap, maatschappij- en zedeleer. Zij kan dit doen als uitvloeisel van haar opvatting betreffende den Koran als een onuitputtelijke bron van wijsheid en kennis, waarin aanwezig zijn leeringen voor alle tijden, hetzij openbaar, dan wel verborgen. Aan dit feit doet niet af, dat die aanpassing slechts geschieden kan door veelal gewrongen redeneeringen, waarbij het z.g. „hineininterpretieren" een belangrijke rol speelt. Verder heeft zij tot dusver (ook ter Sumatra's Westkust) bewezen niet met politiek te maken te willen hebben, terwijl zij het betoonen van loyaliteit tegenover het gevestigde gezag, waardoor rust en orde gewaarborgd zijn, als een noodzakelijke voorwaarde aanmerkt voor den geestelijken en sociaal-economischen vooruitgang der bevolking. Bekeering tot de door haar voor het ware geloof aangeziene leer, is tot heden dan ook haar eenigste doel geweest. Ten slotte biedt haar Djihad-leer, althans theoretisch, geen aangrijpingspunt voor geweldddadigheden tegenover de belijders van andere godsdiensten, al moet worden toegegeven, dat speciaal de Kadian-richting over het algemeen met groot fanatisme en onverdraagzaamheid wordt gepredikt. Het opnemen van het in de laatste jaren zoo vaak misbruikte woord „Indonesia" in den naam van den Bond, behoeft er niet op te wijzen, dat deze met den nationalistisch-extremistischen geest is doordrenkt. De bedoeling was om zich bij voorbaat te beschermen tegen mogelijke beschuldigingen van de zijde der „intellectueelen" (die men gaarne voor den Bond wil winnen), dat de Ahmadijah-leer reactionnair zou zijn. De Vereeniging *Mohammadijah* zoekt hare aanhangers in dezelfde kringen, waarvan Ahmadijah het ook moet hebben. Op Mohammadijah heeft zij echter voor, dat hare leeringen op dikwerf voortreffelijke wijze systematisch en samenhangend zijn uiteengezet; de betoogtrant is helder en vaak logisch. Daar bovendien esoteriek en allegorie hierbij een belangrijke plaats innemen, zullen de verkondigde denkbeelden vooral de intellectueele naturen vermogen te bevredigen, die niet afwijzend staan tegenover theosofie of mystiek. Het zal echter de Ahmadijah-beweging uiterst moeilijk vallen tot bloei te geraken, gezien het feit, dat de orthodoxe Islam als reactie op de moderne stroomingen, in dezen godsdienst in de laatste jaren in Ned.-Indië weer sterk opleeft (b.v. in de „Nahtadoel oelama"), gevoegd bij de omstandigheid, dat de uitstekend georganiseerde Ver. Mohammadijah, zoowel om principieele redenen als uit lijfsbehoud, krachtig stelling neemt tegen de Ahmadijah-beweging.

De *Deli Crt.* schrijft over „Het congres van Riaad" (12/3, *Prof. dr. C. Snouck Hurgronje*), *De Loc.* over „Het verre Oosten en Vreemde Koloniën" (6 en 9/3, blz. 36 en 55), het *Bat. Nwsbl.* over „China" (6/3, 3de bl.), het *Soer. Hbl.* over „De Belgisch-Nederlandsche aangelegenheid" (2/3, 2de bl. *Villanus* en 5/3, 3de bl. *Z.*).

Conflicten-regeling.

Het heeft op Java eenige sensatie gewekt, dat voor het eerst de z.g. „*conflictenregeling*" is toegepast. De Regeering — zoo lezen wij in *De Sum. Post* (11/3) — had een voorstel ingediend bij den Volksraad om *de vennootschapsbelasting-ordonnantie* te wijzigen op het punt van *aftrek van personeelstantièmes*. Dit ontwerp werd door het College van Gedelegeerden aanvaard, doch *de terugwerkende kracht* werd verworpen. De Regeering heeft thans aan den Volksraad medegedeeld, dat de Gouv.-Generaal bezwaar heeft om de ordonnantie tot wijziging en aanvulling van de ordonnantie op de vennootschapsbelasting met betrekking tot den aftrek van personeelstantièmes en de verjaring vast te stellen. Voorts werd den Volksraad medegedeeld, dat de G.-G. „ook bij nadere overweging, zich niet kan vereenigen met de wijziging, welke in de vergadering van het College van Gedelegeerden van 31 Jan. l.l. door aanneming van een amendement van het lid, den heer *Dwidjosewojo*, is gebracht in de aan den Volksraad ter overweging aangeboden ontwerp-ordonnantie tot wijziging en aanvulling van de ordonnantie op de vennootschapsbelasting 1925 met betr. tot den aftrek van personeelstantièmes en de verjaring. De G.-G. acht het daarom *gewenscht, dat de Volksraad zich over deze aangelegenheid nader beraadt.* In verband hiermede noodigt de G.-G. *ing. art. 89 van de Ind. Stsreg.* den Volksraad uit, bovenbedoeld ontwerp-ordonnantie *opnieuw in behandeling* te nemen." Dit artikel 89 voorziet in het geval, dat tusschen G.-G. en Volksraad geen overeenstemming kan worden verkregen. Wordt ook de tweede maal geen overeenstemming verkregen, dan kan de regeling geschieden *bij algemeenen maatregel van bestuur.* Het gaat om teruggave van *f* 5 millioen aan de Vennootschappen. Deze laatste verkeerden in de verwachting, dat de Regeering het te veel betaalde zou restitueeren en de Regeering had haar in die verwachting gesterkt. Nu heeft de Volksraad door de bekende stemming een streep door de rekening gehaald en de Regeering schijnt dit geval zoo ernstig te vinden, dat zij de *conflicten-regeling* te baat heeft genomen. De vennootschappen zullen dus haar *f* 5 millioen zeer waarschijnlijk terug hebben.

De Loc. (7 en 8/3, blz. 3 en 19) betoogt de formeele en staatsrechtelijke juistheid van de toepassing van de z.g. „conflictenregeling", vervat in art. 89 I. S., en wijdt een beschouwing aan *de politieke zijde.* Thans reeds leidde een incidenteele „Inlandsche meerderheid" tot een besluit, dat de Regeering niet aanvaarden kan. Thans reeds moet de Minister van Koloniën ingrijpen. Thans reeds moet de G.-G. een beslissing terugwijzen. *De Loc.* noemt het wel zeer gelukkig, dat zich dit heeft voorgedaan, nog vóór *de herziening der Ind. Staatsregeling* onherroepelijk geworden is. Want thans kan men zich in Indië en in Nederland, waar de definitieve beslissing nog genomen moet worden, nog rekenschap van de werkelijkheid geven. De waarschuwing is er, en *De Loc.* is dankbaar dat deze zoo tijdig is gekomen.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (11 en 12/3 „Conflicten rond de Conflictenregeling") en het *Soer. Hbl.* (7/3, 3de bl. „Eerste conflict", *Z.*).

Celebesproblemen (vervolg).

Zijn artikelenreeks in het *Soer. Hbl.* (2 en 4/3, 3de bl.) eindigend, concludeert de heer *Zentgraaff* tot het volgende, na korte behandeling van enkele feiten uit het bestuursbeleid. De gouverneur, de heer *Couvreur*, wees ons — zegt *Z.* o.m. — op hoogst waardeerbare resultaten van zijn systeem: *het leggen der verantwoordelijkheid op de hoofden*, dus op de menschen, die haar kunnen dragen. Toen in 1926 en 1927 het communisme werkte, werd het Europeesch bestuur dag aan dag door de hoofden op de hoogte gehouden. Toen oproerige elementen

het plan hadden gemaakt den controleur van Gowa te vermoorden en in Makasser branden te stichten, hebben de hoofden tijdig gewaarschuwd. De volstrekte loyaliteit der hoofden is de directe vrucht van het bestuurssysteem; zij zijn het aan wie te danken is, dat het communisme zich hier niet kon vastzuigen. De hoofden van Bone betuigden hun erkentelijkheid aan den heer *Staargaard,* toen deze dat landschap bezocht. Zij zeiden: *vroeger* waren wij koelies, *nu* zijn wij zelfbestuurders. En ook de heer *Joekes* was enthousiast toen hij dit bestuurssysteem leerde kennen. Wel, dit is zeer begrijpelijk, maar het gaat langs ons betoog heen. Want wij zijn het er volkomen mee eens, dat het bestuur moet worden een *adatbestuur, onder de eigen hoofden, en met zoo groot mogelijke zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor die hoofden.* Dit is *de uitstekende onderbouw* van het z.g. stelsel-Couvreur, welke lof verdient. Maar de fout zit in de aansluiting van die overkapping op den onderbouw, welke niet goed is. *De fout* is, dat het z.g. stelsel-Couvreur den Europeeschen ambtenaar alleen mogelijkheid tot contrôle biedt *door de hoofden,* die — zooals bij pogingen tot import van communisme — loyaal waarschuwden, doch zwijgen wanneer dit meer in hun kraam te pas komt. Aldus wordt dit z.g. stelsel-Couvreur er een van zuivere hazardpolitiek, en alles wordt gezet op ééne kaart: de hoofden, terwijl het bestuur minder gelegenheid heeft tot contrôle dan op *Java,* waar de hoofden deels ook ambtenaar zijn, en in allen gevalle getraind zijn op het werken in den geest van het Westersch bestuur. Men heeft ditzelfde, zelfs nog meer willen uitvoeren in Celebes, met in bestuursaffaires nog zeer primitief denkende hoofden, onder wie er zijn, die nog een goed stuk van den ouden roofridder in zich hebben, met opvattingen uit den feudalen tijd; terwijl velen zelfs nog analphabeet zijn. Die hoofden hebben goede contrôle noodig, doch daarop is het z.g. stelsel-Couvreur niet ingesteld. En zoo hebben die hoofden — zie Maros en Pankadjene, en Bonthain — als een muur gestaan tusschen het Europeesch bestuur en het volk; tusschen gerechtigheid en willekeur.

De heer E. A. Zeilinga over Indië.

De *Java-Bode* (6/3, 1A) had een onderhoud met den heer *E. A. Zeilinga,* oud-President van de Javasche Bank, die tijdelijk in Indië vertoefde. De heer *Z.* vond *Indië na een vijfjarige afwezigheid, hard vooruitgegaan* in alle opzichten. Hij had een reis door geheel Java achter den rug, meerendeels per auto gemaakt. De wegen kunnen in Indië *z.i.* den toets der vergelijking met de meeste Europeesche landen glansrijk doorstaan. Thans ziet men in het binnenland veel meer huizen met tuinen omgeven, die aan Inlanders toebehooren. De menschen zien er gezond en welgemoed uit. Men bemerkt niets van een gedrukte stemming, zooals vroeger wel eens het geval was; de mindere welvaart en misstanden zijn langzamerhand weggewerkt.

De heer *Z.* acht den toestand in het Oosten dusdanig, dat het voor hem vaststaat, dat we in Ned.-Indië mettertijd een krachtige *Chineesche Bank* zullen krijgen. De Chineezen zijn nu eenmaal geboren bankiers. Dit blijkt reeds uit de geschiedenis van Oud-China. Toen reeds stond het bankiersvak in de Chineesche wereld in hoog aanzien. Hunne principes waren bovenal *eerlijkheid.* En dat is in den huidigen tijd nog zoo. De nu nog bestaande „Kay Hak", de rondreizende Chinees, int in alle buiten China gelegen plaatsen gelden voor in China levende familieleden. Het kwam nog nooit voor, dat zoo'n Kay Hak er met het geld, dat hij ontvangen had, vandoor ging. Er zit in de Chineezen dus wel degelijk een goede ondergrond, die hen geschikt maakt om tot een goed bankier te worden. Maar daarvoor moeten zij, althans gedurende de eerste jaren, Europeesche leiding hebben. Nadien zullen zij het zelf wel kunnen doen op een even solide basis als de beste Europeesche Banken. In verband met den huidigen toestand in *China,* valt echter niet te zeggen, hoelang het nog duren zal voor een dergelijk concern kan worden gegrondvest. Maar komen zal het er. Evengoed als *Japan,* zal ook China zich ontwikkelen, hetgeen van groote beteekenis is voor *Ned.-Indië.* Want daarmede zal de *export,* vooral van *suiker,* toenemen. Java's ligging ten opzichte van China, is zeer gunstig; de Java-China-Japan-Lijn gaat een goede toekomst te gemoet.

De heer *Zeilinga* ziet *de toekomst van Indië* heelemaal niet donker in. *Men moet den Inlander leeren begrijpen.* En dat doet vooral *de Europeaan* van tegenwoordig heelemaal niet. De jongelui van dezen tijd getroosten zich die moeite niet. Hun eenig idee is, wanneer kan ik met verlof en welke pleiziertjes vind ik in Indië. Dansen is wel een der voornaamste dingen, die men gaarne doet. Men danst hier eenvoudig het leven door, zonder zich om andere dingen te bekommeren. De heer *Z.* kan *de huidige politiek van de Regeering* niet afkeuren. Men moet den Inlander weten te leiden in de goede richting en paraat zijn, waar dat noodig is. Daarvoor zorgt de Regeering heusch wel. Spr. kan in het huidige beleid van den Landvoogd niets verkeerds zien. Hij kent Indië, is een man van karakter en weet wat hij wil, ondanks alle critiek, die op hem wordt uitgeoefend. Voor *kapitaalbelegging in Indië* is spr. heelemaal niet bevreesd, integendeel, hij heeft er alle vertrouwen in.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (6/3, blz. 44 „De kern van het koloniale vraagstuk", *Engelenberg*), de *Deli Crt.* (12/3 „De aanslagen op assistenten"; 15/3 „De econ. toestand in 1928", *P. F. v. d. Berg*; 15/3, 2de bl. „Een interview met Zeilinga", *N. v. d. D.*) en het *Soer. Hbl.* (8/3, 3de bl. „Volksraad-presidium" en „Gevaarlijke nabuurschap", *Z.*; 5/3, 3de bl. „De Suikerindustrie in Britsch-Indië", *Ir.*).

Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Het *Soer. Hbl.* (8/3, 3de bl.) had te Soerabaja een persgesprek met den heer *J. de Haan,* Resident der Z.- en O.-afd. van Borneo. De algemeene *politieke toestand* in het Gewest laat zich — volgens den heer De Haan — momenteel qualificeeren als „uitstekend". Vereenigingen als de S. I. vinden er geen werkingssfeer; Mohammedijah houdt zich rustig en wat de Chineezen betreft, die zich georganiseerd hadden in de Kuo Min Tang, ook dezen houden zich rustig na de les van Sanga Sanga. De jonge Sultan van *Boelongan* zal omstreeks Juli geïnstalleerd worden. Hij is gehuwd met eene zuster van den huidigen Sultan van Langkat. De vorige sultan ontving 50 procent der gelden van den oliecijns van Tarakan, allicht een paar ton 's jaars. De andere 50 procent waren voor de Landschapskas, doch niet voldoende om in dit gebied alles te doen, wat voor de ontwikkeling van land en volk noodig was. Het contract met den nieuwen sultan bepaalt, dat deze — evenals alle andere zelfbestuurders in soortgelijke gevallen — 5 procent der royalty ontvangt, terwijl de overige 95 procent naar de Landschapskas gaan. Daartegenover is het salaris van den Sultan, dat te voren geen noemenswaardig bedrag vormde, opgevoerd tot *f* 4000 's maands. Voorts zal de nieuwe Sultan een persoonlijke toelage genieten van nogmaals *f* 4000 's m., zoodat zijne inkomsten geschat kunnen worden op *f* 126.000 's j. De vroegere *welvaartsperiode,* tengevolge van de Inlandsche *rubbercultuur,* heeft blijvend voordeel voor de bevolking in Z.- en O.-Borneo afgeworpen. Zoo is b.v. de volkshuisvesting bijzonder verbeterd. Voorts is ook de bedevaart in zeer hooge mate toegenomen. Door de practijk is aan de bevolking duidelijk geworden, dat zij niet meer kan volstaan met rijstbouw alléén en zij niet kàn buiten *overjarige cultures.* Zij be… grijpt thans dat men bij de overjarige cultures ni… alles op één kaart moet zetten, doch beter doet h… risico te verdeelen. *Het verkeer* heeft groote ui… breiding ondergaan; er zijn 3300 auto's. Naa… *hevea* is de uitvoer van *coprah* sterk toegenome… Het Gouvernement koopt in Tanah Boemboe (… overwal van Poeloe Laoet) jaarlijks 60.000 … 100.000 *ijzerhouten dwarsliggers* op voor de S.S. … winning van *getah pertja* beteekent niets me… doch wel die van *kankang, djeloetoeng* en *kati…* onmisbare ingrediënten voor *de kauwgombe… ding in de Ver. Staten,* en — met uitzondering v… een klein kwantum uit Serawak — uitsluitend … Z.-O.-Borneo te betrekken. Met *rottan* en *dam…* vormen zij de voornaamste boschproducten. E… nomisch gaat het gewest vooruit; de cultures b… vinden zich op loonend niveau.

Het *Soer. Hbl.* vertelt voorts van „Atjeh, V… (7/3, 3de bl. *Villanus*), *De Loc.* van Nieuw-Guin… (4, 7 en 9/3, blz. 1, 1 en 36) en „De Rokanstreke… (7/3, blz. 3), de *Java-Bode* van Nieuw-Guinea … 9 en 11/3, 1 A), het *Bat. Nwsbl.* van „De lagun… stad Palembang" (8/3), *De Sum. Post* van „A… tralië, III" (16/3, *P. Scheffer*) en de *Deli Crt.* v… „De zoneclips-expedities" (14 en 15/3).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Een troef van de Britsche politiek.

Onder bovenstaand hoofd geeft een medewerk… van het tijdschrift *Indonesia Merdeka* (orgaan d… Ind. Studentenvereeniging Perhimpoenan Indo… sia) over Maart, zijn meening te kennen over … tegenwoordige Britsche politiek in Britsch-Ind… speciaal over de middelen daarbij aangewend … de orde en het Engelsche Gezag aldaar te ha… haven. En zooals gewoonlijk, bevat ook dit arti… een les voor het volk in Ned.-Indië en een waa… schuwing aan het adres van het „imperialistisch… Holland.

Het artikel luidt als volgt:

„Leg Uw wil op langs den weg van onderhande… ling en zoo het niet gaat, toon dan middels … achterbaksch gewroet en last not least door gewel… aan, dat Uw plannen tot heil en zegen strekk… van het gansche land", aldus de heilige missie v… het trotsche Albion in Indië, geheel in den ge… van elken overheerscher in zijn koloniën. Zoo g… het door alle tijden heen en zoo zal het ook nog im… mer gaan. De psychologie van elken overheersche… ontziet nu eenmaal niets, wat een gewoon men… schenkind gemeen en laaghartig toeschijnt. De tra… giek van de koloniale geschiedenis is daar om d… te bewijzen.

Elk protest van den kant der overheerschte… werd in bloed gesmoord of minstens „wettelijk… verhinderd en dit kaartspel van de Engelsche poli… tiek is nog lang niet geëindigd.

Zich bedreigd voelend door het wassende ge… van de nationale opleving in Indië, zette de Enge… sche regeering in allerijl de wettenfabriek in wer… king. De bijeenroeping van het All-India Nation… Congress hing haar als een zwaard van Damocle… boven het hoofd. Arrestaties hebben plaats geha… reacties tegen demonstraties n.a.v. de Simon-com… missie, zich uitende o.a. in de verwonding van Ja… wahar Lal Nehru zijn enkel casueele pogingen de… Britsche imperialisten, meenende daardoor het In… dische volk af te schrikken. De heilige alliantie, d… z.g. „Asian Circle", waarbij bovendien het klein… Holland deelnemer was, werd het vorig jaar ge… sloten, z.g. tegen het communistische gevaar.

Echter, de verwoestende Hand gunt zich nie… alleen halve maatregelen, ze veroorlooft zich bo… vendien de weelde van een wettenfabriek, die voo… het Indische Volk sinds jaar en dag als een schijn… parade heeft gefungeerd.

Een wet werd in het pseudo-parlement ingeleid als een anti-communistenwet. Wat wordt tegenwoordig al niet als communistisch aangemerkt! De gedachten richten zich als van zelf naar de vernietiging van het geconsolideerde gekleurde Front. Ziehier in het kort de oorzaak die aanleiding heeft gegeven tot de onrust in Bombay, in de meeste Europeesche kranten ten onrechte onthuld als een *godsdienststrijd*.

De Pathans zijn nakomelingen van Afghaansche grensstammen, die van woeker leven. Ze leenen geld uit tegen 100 tot 200 procent en vóór alles zijn hun de fabrieksarbeiders de beste klanten. Bij het innen van hun uitgeleend geld nemen ze den armen arbeiders al hun have en goed weg om op die manier de inschuld te compenseeren. Daar ze nu deze wijze van innen begonnen, heeft deze gebeurtenis een groote verbittering in de arbeiderskringen te voorschijn geroepen. Des te beter kan men dezen toestand begrijpen wanneer men in aanmerking neemt dat vooral in den laatsten tijd de loonen van de fabrieksarbeiders te Bombay aanmerkelijk zijn gedaald en dat de werknemers voortdurend hun eenig wapen, de staking, moesten aanwenden, meestal echter zonder succes. Men richtte een oproep tot de Internationale Arbeiders Hulp der wereld om ook de arbeidersactie in Indië te steunen, welke oproep de groote sympathie van de werknemers heeft weten te verwerven.

Welnu, de Pathan-woekeraars zijn Mohammedanen, ze kunnen echter even goed Hindoes zijn. Om te zeggen dat het hier gaat om een godsdienstoorlog, is onzin. Dat er gedurende het vijandige samentreffen wel degelijk godsdienstige elementen bij gemengd werden, valt niet te betwijfelen. Maar de werkelijke oorzaken zijn gansch andere.

We hebben gezien dat de „Public-Safety Bill" werd ingeleid als een anti-communistisch wetsontwerp.

Dit ontwerp, dat in den grond der zaak ook gericht is tegen de nationale beweging en dat de verbanning van buitenlandsche agitatoren en het verbod van buitenlandschen financieelen steun aan Indië voor de ondermijning van het Britsche imperium mogelijk maakt, werd door 26 stemmen tegen, 26 stemmen vóór en door de eindbeslissing van den voorzitter verworpen.

Na lang gewroet is het echter der Engelsche regeering gelukt een groot deel der Mohammedanen voor die wet te winnen, terwijl ze hun belooft hen te beschermen tegen de Hindoes. Deze „Bill" kan echter door den onderkoning van Indië, tegen den wil van het parlement in, in werking gesteld worden, maar uit politieke overwegingen wilde de regeering ze door de z.g. Volksvertegenwoordiging laten aannemen.

Bij de tweede indiening van het ongewijzigd ontwerp in het schijnparlement (ten deele bestaande uit benoemde, ten deele uit gekozen leden, die echter door een kleine minderheid van circa 10 millioen Indiërs gekozen zijn) stemden de Hindoes tegen en de Mohammedanen vóór.

Bij het wederom indienen van de Public-Safety Bill moest de regeering ook een deel van de Indische bourgeoisie voor die wet trachten te winnen. De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft daarom een beroep gedaan op Pandit Malaviya, den leider der liberale partij, d.i. de rechtervleugel van de Indische nationale beweging en leider van de „Hindu Mahasabha", met de karakteristieke woorden dat deze het ontwerp steunen moest, daar de grondslagen der „openbare rust en orde" anders verstoord zouden worden.

De onlusten te Bombay, door den overheerscher begunstigd, zijn hem derhalve zeer welkom om daarmede de Indische bourgeoisie voor de wet gunstig te stemmen.

Naar aanleiding hiervan schrijft de Times-correspondent dat de arbeidersbeweging den machtigen steun vormt van den nationalen vrijheidsstrijd. Haar van den uitheemschen invloed isoleeren (verbanning van buitenlandsche agitatoren en verbod van financieelen toevoer naar Indië), verhinderen, dat haar de internationale solidariteit te hulp komt en dat organisatoren naar Indië gezonden worden om haar te helpen organiseeren, — ziedaar dus de taktiek die aangewend zou moeten worden.

Het is intusschen voor het Indische volk gelukkig ook dat er nog imperialisten genoeg zijn die zonder masker hun ware gedaante willen toonen, ontdaan van alle huichelarij en goedmeenende illusies, die toch nooit beantwoorden aan de mentaliteit van den materialistischen Westerling.

Niet de gebeurtenis in Bombay's straten op zichzelf is belangrijk, maar het karakter van het procedeeren dezer onlusten is typeerend voor den overheerscher, die, trouw aan de koloniale missie aller indringers, het oude systeem van regeeren in „moderne kleedij" nog voor onafzienbaren tijd geen vaarwel wil zeggen. Ze voor te stellen als een godsdienststrijd, getuigt van een absoluut gemis aan inzicht in de koloniale verhouding. Ze te „leiden" tot een godsdienststrijd beteekent een kroon op de uitbuitings- en verdeel- en heersch-politiek van den overheerscher.

Het resultaat van de tragedie hangt nog grootendeels af van de Hindoesche bourgeoisie zelve, die in het welbegrepen eigenbelang de wijze zal moeten kunnen bepalen hoe te reageeren op de Britsche Judaskus. Het Indische Volk zal weten hoe dien maatregel te beantwoorden.

Wij Indonesiërs zijn er vast van overtuigd dat zoodra de poging van de Hollandsche regeering mocht slagen om een krachtige Indonesische bourgeoisie in het leven te roepen, ook onze verdrukkers deze zelfde grap „in wezen" zullen uithalen om een wig te drijven in de gelederen van onzen onafhankelijkheidsstrijd; maar dan zullen wij weten aan welk eind wij moeten trekken; dan zal de vrucht van den Bombayschen „godsdienststrijd" ons ook praktisch nut moeten opleveren. Wij stellen vertrouwen in de gezonde zinnen en politieke intuïtie van ons Volk. Dat men wete!

Mocht de Public-Safety Bill later toch een wet worden, — en dat is beslist — zoo hopen wij dat de Indische arbeidersbeweging, verstoken van de internationale hulp, zich toch verder ontwikkele binnen de eigen landsgrenzen en dat ze op die wijze den machtigen steun blijve vormen van den nationalen vrijheidsstrijd, immers de eerste noodzakelijke stap voor de verbetering van hun lot.

Met dit al, zijn wij er toch stellig van overtuigd dat geen macht ter wereld in staat is de Indische Nationale beweging, waar de Indische arbeidersbeweging deel van is, geestelijk te isoleeren van den gemeenschappelijken strijd der onderdrukte volken.

De plaats der Peranakan-Chineezen in de toekomstige Indische maatschappij

Naar aanleiding van het bericht dat de Chineesche regeering voornemens is op 1 Januari 1930 een op Westersche principes gebaseerd Burgerlijk Wetboek in China in te voeren, houden eenige Mal.-Chineesche bladen in Indië zich bezig met beschouwingen over de gevolgen welke deze maatregel zal hebben met betrekking tot de positie der Chineezen in Indië.

Volgens al. 3 van art. 163 der Indische Staatsregeling toch zijn aan de bepalingen voor Europeanen onderworpen o.a. alle van elders afkomstige personen die in hun land onderworpen zouden zijn aan een familierecht, in hoofdzaak berustende op dezelfde beginselen als het Nederlandsche.

Naar de opvatting dier Chineesche bladen zouden de Chineezen in Indië op grond van genoemd art. 163 automatisch met Europeanen gelijk gesteld worden, zoodra de invoering van bedoeld Burgerlijk Wetboek in China een feit zal zijn geworden, zoowel de totok-Chineezen (in China geboren) als de peranakan-Chineezen (in Indië geboren).

Het blad *Swara Publiek*, zich verheugende over die aanstaande gelijkstelling, zegt dat dit niet het einddoel van het streven der peranakan-Chineezen moet zijn, maar dat zij verder moeten zien en denken aan de positie die zij in de toekomst in een zelfstandig Indonesië zullen innemen.

In het nummer van 14 Februari zegt het blad dat het streven en het einddoel van de peranakan-Chineezen moet zijn: Een staat Indonesië, die zich zelf regeert met een Indonesisch volk en Indonesische beschaving, waarin de peranakan-Hollanders (Indo's) en Chineezen integreerende deelen zijn. Een land Indonesië, waarin niet meer gesproken wordt van Javanen, Soendaneezen, Maleiers, peranakan-Hollanders, peranakan-Chineezen etc. Een land Indonesië, waar men slechts één volk, Indonesiërs, heeft. Een land Indonesië, waar niet meer gesproken wordt van de Javaansche cultuur, Balineesche of Chineesche culturen, maar waar men slechts één Indonesische cultuur heeft. Een Indonesië, waar niet meer gesproken wordt van verschil in oorsprong, verschil van beschaving en verschil van taal. Een Indonesië, waar de Javanen, Ambonneezen, Maleiers, peranakan-Hollanders en -Chineezen etc. zij aan zij werken voor de macht en welvaart van dat gemeenschappelijk vaderland dat Indonesië heet en om de gemeenschappelijke cultuur, de Indonesische cultuur, op haar hoogste punt te brengen, waarin de Javanen, Balineezen, Maleiers, Hollanders, Chineezen enz. ieder een weinigje meehelpen met hun geestelijk en cultureel bezit. Zoo'n Indonesië met een Indonesisch volk en beschaving *moet* geboren worden. Daarop vertrouwen wij.

De vooruitgang van dit land in die richting is een proces dat niemand kan tegenhouden. Men kan het tempo van dat proces wel langzamer maken, maar het doen stilstaan is onmogelijk, het is een deel van de wereldevolutie. Daarom behoeft men niet wanhopig en woedend te zijn omdat de meeste Hollanders nu niets willen weten van vooruitgang van Indonesië in die richting. Onder invloed van dat evolutieproces, dat zich over de heele wereld voltrekt, zullen de gedachten van die Hollanders veranderen. Zij zullen dan het goed recht van Indonesië, zich in die richting te ontwikkelen, begrijpen en erkennen als een deel van de wereldevolutie en tenslotte zullen zij dan vergeefschen tegenstand opgeven.

Zij die niet van meening veranderen, zullen door den tijd weggejaagd worden. Een nieuw geslacht vol van idealen, welke ontstaan door die wereldevolutie, zal dan de plaats van die ouderen innemen.

Misschien zullen die idealen later bereikt worden dan wij hopen en denken, maar dat Indonesië met zijn Indonesiërs en zijn Indonesische cultuur *moet* komen, is zeker.

Men zegt dat de Hollanders, zoo ook de Indonesiërs, ons niet willen aannemen. Als dat zoo is, dan moeten wij strijden binnen de perken der wet en zorgen dat wij aangenomen worden. Het is ons goed recht als een onafscheidelijk deel van het toekomstige Indonesische volk, om een plaats in dat toekomstige Indonesië te veroveren, die past bij ons werk en onze bekwaamheid. Daarom is ons doel niet alleen te trachten de gelijkstelling te krijgen, welke niets beteekent, maar te trachten dien toestand te scheppen, waarin alle bevolkingsgroepen van dit land gelijke rechten en plichten bezitten als voorbereiding voor de toekomst van dat Indonesië.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Jaarverslag Oostersch Instituut en aangesloten stichtingen.

Bij E. J. Brill te Leiden is verschenen het eerste jaarverslag (1927—28) van het Oostersch Instituut te Leiden, welke stichting door Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje als herinnering aan zijn 70en verjaardag in het leven werd geroepen en waarvoor hij *f* 25.000.— als grondkapitaal afzonderde. Het doel is: bevorderen van de studie van het Oosten, met name van den Islam, het Semitische en het Indonesische Oosten, zoomede het bevorderen van samenwerking tusschen instellingen op het gebied dier studie werkzaam. Deze samenwerking is sedert verkregen met de Stichting-De Goeje, de Adatrechtstichting, het Oostersch Genootschap in Nederland en het Instituut-Kern, van welke, eveneens te Leiden gezetelde instellingen, de jongste jaarverslagen tevens in het verslag zijn opgenomen.

Tegenover het titelblad is geplaatst het portret van den eersten Nederlandschen Arabist Erpenius (1584—1624) en als bijlagen zijn aan het verslag toegevoegd, behalve de volledige statuten van het Oostersch Instituut, een overzicht van de wordingsgeschiedenis van de in het Fransch, Engelsch en Duitsch verschijnende Encyclopaedie van den Islam en een mededeeling van de firma E. J. Brill te Leiden over haar beteekenis als uitgeefster van in Oostersche talen gedrukte boeken.

Djawa. Tijdschrift van het (Indische) Java-Instituut.

In de Januari-afl. wordt, bij een portret van den Soesoehoenan van Soerakarta een uiteenzetting gegeven van de beteekenis van zijn onlangs met luister gevierde feest Toemboek Dalem. — Over de wajang-wong twee artikelen, een van prof. dr. B. Schrieke en een van dr. Th. Pigeaud, die het niet eens blijken over de tijdsbepaling van den oorsprong van dezen vorm van Javaansch tooneel. Volgens laatstgenoemde heeft de wajang wong zich in het midden der achttiende eeuw ontwikkeld waarschijnlijk uit bestanddeelen van verschillende Javaansche tooneelgenres; volgens eerstgenoemde was de wajang wong reeds in de 17e eeuw aan het Mataramsche hof bekend, bestond er in elk geval toen al een ongemaskerd dansspel, waarvan het repertoire ontleend was aan de wajang poerwa en de wajang gedog, terwijl het door ongemaskerde menschen onder begeleiding van gamelan-muziek dansend vertoonen van wajangverhalen vermoedelijk reeds veel ouder is. — Dr. W. F. Stutterheim schrijft over een merkwaardigen bronzen schedelnap uit de collectie van den heer S. C. Th. van der Paardt te Weltevreden. Schr. betreurt, dat nog zoo weinig bezitters van groote zoowel als van kleine verzamelingen oudheden doordrongen zijn van de beteekenis, die bekendmaking van hun bezittingen voor het oudheidkundig onderzoek kan hebben. Ware dit zoo, men zou met dit onderzoek heel wat verder zijn. Menige moeilijkheid zou uit den weg zijn geruimd en menig probleem zijn opgelost, indien het nu in onbekende collecties verstoken onbereikbare materiaal door goede foto's ter kennis ware gebracht van hen, die het op de juiste waarde weten te schatten. — R. Mened Sastrahadiprawira schrijft over de waardeering der Soendaneesche litteratuur. Hij spreekt er zijn teleurstelling en bevreemding over uit dat de Encyclopaedie van N.-I., door ten aanzien van dit onderwerp uit een verouderde bron te blijven putten, ook in den tweeden druk, er toe bijdraagt dat de Soendaneesche literatuur, welke juist de laatste jaren aanmerkelijk is gegroeid, getuige o.a. het door Volkslectuur gepubliceerde, zoowel in haar uitgebreidheid als in haar beteekenis onderschat wordt. — Dr. G. W. J. Drewes geeft in een oud verhaalmotief: Verboden Rijkdom, een bijdrage tot de kennis van het volksgeloof op Java en Madoera. — Voorts in deze afl. een uitvoerige rubriek boekbespreking.

Neerlands Indië.

Van het onder dezen titel bij Elsevier's Uitg. Mij. te Amsterdam onder leiding van Prof. Stibbe verschijnend standaardwerk (nieuwe uitgave van Colijn) is wederom een aflevering (de derde) verschenen. Het artikel van Prof. T. J. Bezemer wordt er in ten einde gebracht. Het hoofdstuk: Talen in den Archipel wordt behandeld door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel (de taalgroepen door een kaart verduidelijkt en voorbeelden van verschillende soorten letterschrift in den tekst). — Een in de eerste uitgave niet voorkomend hoofdstuk volgt dan, n.l. over de Chineezen in Ned.-Indië, geschreven door J. A. M. Bruineman. — Ten slotte wordt een aanvang gemaakt met hoofdstuk IV: De bestaansmiddelen der Inlandsche bevolking, waarvan schrijver is de heer J. E. Jasper (gouverneur van Djokjakarta). — Ook deze afl. is overvloedig geïllustreerd.

De Indische Gids.

De April-afl. opent met eene bijdrage van den hr. C. Lekkerkerker, archivaris van het Nederl. Java-Instituut, getiteld „Verbetering en vermeerdering van cultuurgrond op Java". Schr. geeft hierin een duidelijk beeld van de zegenrijke gevolgen van het door het Nederlandsche bestuur ontworpen en doorgevoerde irrigatie-systeem, een der factoren welke er toe bijdroegen dat in 40 jaren de landbouwende bevolking van Java is verdubbeld en het levenspeil dier bevolking, als geheel genomen, aanzienlijk is verhoogd. — Dr. H. G. Heyting vermeldt bijzonderheden over de arbeidswetgeving in de zgn. mandaatslanden, waar — met uitzondering van het mandaatgebied Samoa — overal, evenals in Ned.-Indië, de poenale sanctie bestaat. — Zeer interessant is het opstel van Mr. B. de Gaay Fortman over de oorsprong van de werving van negers voor het Indische leger, waarmede ongeveer een eeuw geleden eene proef is genomen, welke eenigen tijd daarna is voortgezet, doch nimmer aan de verwachtingen heeft beantwoord. — Onder het opschrift „Een eigenaardig heerschap op den landvoogdszetel", doet de heer G. B. J. van Heuven een boekje open over de gedragingen van Mr. Diederik Durven, die door de Bewindhebbers in 1732 uit zijn ambt als Gouv.-Generaal werd ontzet. — Overigens bevat deze afl. de geregelde rubrieken: Revue van brochures, enz. — Buitenland — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie.

Tropisch Nederland.

Afl. 25 (5 April). Onder het opschrift „Eene belangrijke plechtigheid" vraagt Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis aandacht voor de eerepromoties van Sir H. Deterding en Ir. C. F. Stork (wier portretten zijn toegevoegd). — De hr. M. Ch. Rouveroy van Nieuwaal publiceert een oude herinnering aan zijn loopbaan als Ind. genie-officier: „Voor het opnemen eener nieuwe militaire vestiging in de Padangsche Bovenlanden". — Prof. Nieuwenhuis geeft dan weder een vervolg zijner beschouwingen over de onrust op Java en hare oorzaken, en ten slotte een gevoelig verhaal van wijlen Mevr. M. E. Reitsma—Brutel de la Rivière, getiteld: De zwarte panter. — De fraaie illustreering dezer afl. heeft betrekking op de Padangsche Bovenlanden.

De Indische Mercuur.

No. 15 (10 April). Rondom de koelieordonnantie, door Mr. J. Kalma; besproken door Mr. H. J. Bool. — Der kapok in der Weltwirtschaft, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Veertig jaren ervaring in de Deli-cultures, door J. H. Marinus en J. J. van der Laan; besproken door A. W. Naudin ten Cate. — De suikerenquête in den Volkenbond. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van Ned.-Indië (vervolg). — Koffie-statistiek voor Ned.-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente rubber-literatuur.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 5 (1 Maart). Kampongbouw op ondernemingen, door E. de Boer (slot). Met afb. — Hollandsche en Indische aspergecultuur, door S. Kalff. — Een nieuwe cultuur-industrie: de Hevea-olie-maatschappij, door M. A. J. Kelling (slot). — De bemesting met kalizouten en de bodemreactie, door Prof. A. Mayer en Prof. Dr. Kappen. — De bevolkingstheecultuur in de res. West-Priangan, door Dr. Ir. L. J. Vroon. — Guayule-rubber: een Amerikaansch inheemsch product, door V. Sauchelli. — Suiker in het jaar 1928. — De Australische suikerindustrie.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijk inhoud van No. 36 (2 Maart). Geschiedenis van de papaja en van de melksapwinning, door Dr. Ir. H. W. Hofstede. — Een nieuwe werkwijze voor het winnen van palmolie, door Dr. E. Fickendey. — Uit oude aanteekeningen over de koffiecultuur, door H. Veen Sr. — De Nederlandsche theemarkt in 1928. — Beschrijving van orchideeën die in Ned.-Indië gekweekt kunnen worden, door P. M. W. Dakkus (vervolg). — Ontdekking van de rubber en nog wat.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Maart-afl. van het orgaan der Ned.-Ind. Natuur-Hist. Vereeniging: Kiara-gasten, door M. Bartels Jr. (Bijzonderheden over vogels en zoogdieren die door genoemde boomsoort worden aangelokt). — Rafflesia Rochusenii T. en B., bloeiend in 's Lands Plantentuin, door D. v. L. (met ill.). — De „gesluierde dame", Dictyophora phalloidea (een der merkwaardigste paddenstoelen-soorten in den Ind. Archipel), door F. W. Went (met ill.). — Iets over de gevleugelde vrienden van onze karbouwen, door A. W. Spennemann.

Orgaan van de Ned. Ind Officiers-Vereeniging.

Uit den inhoud van de Febr.-afl. Het Verre Oosten in 1928, door W. J. Lucardie (vervolg). — Het wespennest in Nicaragua, door P. v. M. — Mijne oorlogsindrukken, door Kolonel Lebaud (vervolg). — Kleeding en uitrusting van den Europeeschen soldaat in Indië voor honderd jaren, door Dr. W. F. Bax. — Anti-militaire propaganda, door V. A. — Met de Artillerie naar Babakan (slot), door H. L. Roelfsema. — Het algemeene verdrag tot uitbanning van den oorlog, door Avanoo. — Kameraadschap in het Indische leger, door v. A., met Naschrift van A. A. Gelpke. — De gelijkstelling met evenwaardige civiele ambtenaren, door Z.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Maart-afl. bevat o.m.: Abd el Krim, door Camurs. — De taak van onze Cavalerie, door F. Kroon, met Naschrift door C. D. Lagerwerff. — De taak van luchtstrijdkrachten in Ned.-Indië, door C. Giebel. — Ons oefenstelsel, door F. Kroon. — Bescherming van legerpaarden tegen de nadeelige gevolgen van chemische strijdmiddelen, door Dr. L. J. H. Stadhouder. — Petroleumvindplaatsen in onzen Archipel, door P. A. Cox (met kaartje van Samarinda en omgeving).

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 12 April geeft S. Kalff een bijdrage: Batavia op het tooneel. — P. B. vervolgt zijne „Reisindrukken van een Verlofganger uit Nederland naar Indië" (schr. wijdt thans beschouwingen aan de Inl. kunstnijverheid in West-Java). — Mevr. C. Vis-Janssen van Raay vraagt aandacht voor „Oude menschen in oude dagen" in Indië. — Ten slotte een artikel van Fred. Oudschans Dentz: „Von Siebold, een Duitsch pionier in Japan".

De Mijningenieur.

Uit den inhoud van de Maart-afl.: De noordelijke doorbraak in den Papandajan kraterwand, door Dr. M. Neumann van Padang. Met afb. en kaart. — De uitgifte der Ned.-Indische petroleumterreinen, door M. C. Plagge (vervolg). — De Mangani-breccie, door Ir. W. de Haan. — Het Fourth Pacific Science Congress.

Leidsche Geologische Mededeelingen.

Afl. 3 van deel III brengt eene door talrijke kaartjes en eenige platen verduidelijkte verhandeling van Dr. J. H. F. Umbgrove over het ontstaan van het Diëng-plateau op Java.

Jaarboek van het Mijnwezen in N.-I.

Ter Alg. Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is verschenen het tweede gedeelte der Verhandelingen van den 56e jaarg. (1927) van het Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië. Het bevat het 6e vervolg der in het jaarboek gepubliceerde, door Prof. Dr. H. A. Brouwer uitgegeven resultaten van de 2e Nederlandsche geologische Timor-Expeditie (1916) onder leiding van Prof. Dr. H. G. Jonker.

Inhoud: Permische Brachiopoden, Lamellibranchiaten und Gastropoden von Timor, von B. Hamlet; en: Nachtrag zur mittel- und obertriadischen Fauna der Ammonea Trachyostraca C. Dieners aus Timor (mit Einleitung von G. von Arthaber), von C. Pakuckas.

* *
*

Internationale sociaal-democratische koloniale politiek. Lezingen van het congres van de S.A.I. en van de conferentie van de Int. Soc. Studenten Federatie, gehouden Aug. 1928 te Brussel en Resoluties bijeengebracht door den Bond van Soc.-Dem. Studentenclubs in Nederland. (Zwolle, Vogt en Breunis).

[In deze publicatie is o.a. opgenomen eene van socialistisch standpunt beschouwde geschiedkundige inleiding over Ned.-Indië (Indonesië) van den hr. J. L. Vleming en de rede van denzelfden, getiteld: „Onze koloniale politiek en onze taak in Indonesië"].

Onzekerheid en kentering in Nederland's koloniale staatkunde, door S. Ritsema van Eck. (Vragen des Tijds. April).

Naar aanleiding van den strijd over de poenale sanctie, door Dr. H. D. Tjeenk Willink. (Vragen van den Dag. April).

Indisch woonhuis [afbeelding eener moderne villa te Medan]. — Naar het Yang-Plateau, door H. R. van Heekeren. Met afb. (Eigen Haard. 6 April).

De werkelijke waarde van Suriname als cultuurland (III), door J. S. C. Kasteleijn. (Econ.-Statistische Berichten. 10 April).

The Pagans of North Borneo, by Owen Rutter. With an Intoduction by C. G. Seligman. With plates and maps. London, Hutchinson and Co.

The education system in the Dutch East Indies, by J. F. W. van der Meulen, late Director of the Department of Education in the D. E. I. (The Asiatic Review. April '29).

De museum-galerijen van het Koninklijk Koloniaal Instituut te Amsterdam. De opening van de tweede galerij van het Handelsmuseum en van de afd. Tropische Hygiëne. Met afb. (De Hollandsche Revue. 1 April).

Spoorwegen en spoorwegplannen in Nederlandsch-Indië, door Ir. W. C. D. Haarman. (De Ingenieur. 13 April).

Suriname.

In ons vorig nummer gaven wij eenige cijfers over het Bauxietbedrijf op Moengo over 1928.

In „De West" van 22 Maart vinden wij ,nu een uitvoerig ingezonden stuk „*Cijfers en feiten*", — vermoedelijk van den directeur van Moengo zelf — waarin wordt aangetoond welke directe en indirecte voordeelen de kolonie geniet van het bauxietbedrijf.

De cijfers zijn welsprekend.

„De 10-jarige periode waarover de cijfers loopen is te verdeelen in een tijdperk van constructie dat tot ongeveer 1924 duurde, waarna het tijdperk der exploitatie volgt. Dit laatste tijdperk is voor ons doel natuurlijk het meest belangrijke.

Doch alvorens dit tijdperk nader te bekijken, zullen wij enkele interessante cijfers toonen, welke de geheele 10-jarige periode omvatten.

In die 10 jaren dan werd aan loonen en salarissen uitbetaald *f* 6.300.000.—, aan concessie-retributie-invoerrechten en enkele andere kleine belastingen in totaal betaald *f* 766.000.—, terwijl een bedrag van *f* 2.100.000.— besteed werd aan inkoop van goederen in Suriname."

.... „Bezien wij nu de exploitatieperiode, dus de cijfers over de jaren 1924 tot en met 1928, daarbij in het oog houdend dat de exploitatie in de jaren 1924 en 1925 nog op bescheiden schaal geschiedde. Wij zullen daarvan eenige cijfers noemen en die in verband brengen met de bevolkingsgroep die daarvan profiteert. Vooreerst dan de Koloniale kas, vertegenwoordigende de gemeenschap. Aan bauxietrechten werd in totaal betaald *f* 297.500.—, aan invoerrechten *f* 218.500.—, aan houtconcessierechten *f* 13.400.—, totaal vloeide dus in 5 jaren tijds rechtstreeks in de Koloniale kas *f* 529.000.—.

Aan loonen en salarissen werd betaald 4.500.000 gulden, welk bedrag voor verreweg het grootste gedeelte in Suriname werd besteed en waarvan dus een moeilijk te schatten doch zeker aanzienlijk deel in den vorm van invoerrechten wegens voor deze loonen gekochte goederen en levensbenoodigdheden, inkomstenbelasting, huurwaardebelasting enz. langs indirecten weg eveneens in 's Lands kas is terecht gekomen."

... „De handel van Suriname profiteerde door dat de maatschappij voor *f* 985.000.— aan goederen en benoodigdheden hier te lande kocht.

Het scheepvaartbedrijf profiteerde van de werkzaamheid der maatschappij, doordat zij in die 5 jaren *f* 162.561.75 aan vrachten en passages betaalde aan andere dan haar eigen scheepvaartlijnen.

Het bankwezen profiteerde van haar, aangezien zij voor een bedrag van $ 1.920.000 aan wissels op Amerika in omloop bracht.

Het houtbedrijf profiteerde van houtaankoopen van de Boschnegers en van anderen tot een bedrag van ruim *f* 100.000.—.

De landsradiodienst profiteerde van haar als verreweg de grootste verzender van heel Suriname, zijnde een totaal bedrag van ongeveer *f* 29.000.— sedert de inauguratie van dezen dienst in Maart 1925. Zelfs de praktizijns hadden voordeel van haar en ontvingen *f* 5300.— voor hunne adviezen en voorlichting."

De volgende interessante beschouwing in het artikel brengen wij ook ter kennis onzer lezers:

„Suriname heeft reeds veel tegenspoed te verduren gehad, doch tot nu toe was er een lichtpunt en dat is, dat, als het een te niet ging, er weer iets anders was om het te niet gaande te vervangen. Toen de cacaocultuur te gronde ging, was de koffiecultuur zoover, dat zij de plaats van de cacaocultuur volledig kon innemen. Toen de goud- en balatabedrijven als bronnen van inkomsten begonnen op te drogen, stond de bauxietindustrie ge-

reed om de openvallende plaats in te nemen en zij is hard op weg de openkomende plaats geheel in te nemen. En wellicht zal de houtindustrie, die meer en meer begint op te leven, spoedig de plaats innemen, die thans nog door het restant der goud- en balata-industrie wordt ingenomen. Doch zoo zal het niet altijd blijven gaan. Niet altijd zal er een nieuw bedrijf klaar staan om een wegvallend te vervangen. En daarom moeten wij wel oppassen om onze nog gebleven bronnen van inkomsten niet te forceeren. Zeker, wij zullen met dwang nog wel wat meer uit het bauxietbedrijf kunnen persen dan thans daaruit verkregen wordt. Maar dan spelen wij met vuur!"

* *
*

In hetzelfde nummer deelt „De West" mede, dat het vliegterrein van Paramaribo gereed is.

* *
*

Nog een ander ingezonden stuk in „De West" — van 15 Maart — trok onze aandacht: de heer S. H. Gonggrijp schrijft n.l. over de uitkomsten op de plantage Clevia van het systeem-Fernandes voor koffiebereiding.

„De vroegere koffie van Clevia stond bekend om den onaangenamen reuk en slechten smaak. Door het toepassen van de nieuwe methode zijn deze gebreken verdwenen, hetgeen ook door deskundigen in Europa geconstateerd werd. Na veel moeilijkheden en tegenvallers is het toepassen van het systeem-Dr. Fernandes op de plantage Clevia tenslotte toch een succes geworden.

Een woord van dank aan Dr. Fernandes voor het belangrijke werk door hem gedaan inzake onze koffiebereiding is hier zeker op zijn plaats."

In den kleinhandel is de Surinaamsche Liberiakoffie in Nederland niet te verkrijgen. De kruideniers kennen die niet. Wij zouden alle Surinamers in Nederland — en hun getal is zeer groot — willen opwekken om met kracht bij hunne kruideniers er op aan te dringen dat zij deze koffie — die, goed gebrand en goed getrokken zeer goed is — in voorraad te hebben.

* *
*

In „De West" van 19 Maart een ingezonden stuk „*Het Openbaar Onderwijs zonder Inspecteur*". Wij willen hier over het behandelde onderwerp niet uitweiden. Slechts op één punt vestigen wij de aandacht.

De schrijver zegt:

„Het is zelfs voorgekomen, dat de Commissie voor het Onderwijs (waarin ook de Inspecteurs van het bijzonder onderwijs zitting hebben) te oordeelen had over de benoeming van een hoofd van een Openbare school."

De Inspecteur is de hoogste autoriteit en de verantwoordelijke adviseur van den Gouverneur in onderwijszaken; de voordrachten voor benoemingen gaan van hem uit en het is een averechtsche gang van zaken de Commissie van Onderwijs, wier competentie zich niet verder dan tot Paramaribo uitstrekt, over onderwijzersbenoemingen te laten meespreken.

* *
*

In den laatsten tijd doen geruchten de ronde, aldus „De West", dat de suikerplantages Waterloo en Hazard in Nickerie, zoomede de Compagnie des mines d'or de la Guiane hollandaise zouden worden stop gezet.

Wat genoemd goud placer betreft, schijnt het een feit, dat de werkzaamheden worden gestaakt, maar men verzekert, dat dit tijdelijk is in verband met voorgenomen reorganisatie.

Omtrent de suikerplantages in Nickerie, die inderdaad een moeilijken tijd doormaken, is nog geen beslising genomen. Men staat voor een mogelijke inkrimping, maar daarnaast is het evenmin uitgesloten, dat de onderneming gemoderniseerd wordt. De directeur moet een plan voor irrigatie hebben opgemaakt, waardoor, in verband met het wisselvallig seizoen, grooter bedrijfszekerheid zou worden verkregen.

* *
*

In het tweede blad van „De Telegraaf" van 14 April een prent van Louis Raemaekers: „*Ons „beleid" in Suriname*", met als onderschrift: „Nederlandsche Regeering: Nou doen we zoo ons best, en toch gaat hij met het jaar verder achteruit".

De uitgeteerde, op den grond liggenden patiënt ziet er diep beklagenswaardig uit en de dokter, die gehurkt hem de pols voelt, schijnt au bout de son Latin te zijn.

Curaçao.

St. Eustatius.

De berichten, die van de bovenwindsche eilanden komen, zijn meer dan droevig. De ontvolking bedreigt St. Martin met den ondergang. Wij hoorden, dat een schip, dat daar zout was komen halen, 14 dagen had moeten blijven liggen, omdat er handen te kort kwamen om te laden. Er is te weinig belangstelling voor deze eilanden. Daarom ook geven wij plaatsing aan het volgende ingezonden stuk, door „Een Statiaan", onder het opschrift „De Redder van Sint Eustatius" in de *Amigoe* geplaatst.

„De Statianen zijn landbouwers in merg en been. Dat kunnen we in deze maanden weer eens zien. Ze werken en zwoegen van den morgen tot den avond op hun stukje land. De eerste oogst van de sweet-potato's valt nog al mee; jammer alleen maar dat er in Curaçao nu potato's van Barbados worden ingevoerd; dat is een strop voor de Statiaansche, die nu niet zoo gauw en gemakkelijk aan den man kunnen gebracht worden. De voorlaatste „Three Sisters" bracht meer dan 300 balen naar Curaçao, de laatste bracht ruim 500 balen, terwijl er meer dan 2000 balen nog niet gerooid zijn. De vrachtgelden waren zóó miniem dat de Statianen er wèl bij varen en zeer tevreden zijn over den kapitein van deze nieuwe mailschoener. Terwijl vroeger de groote verdiensten kwamen in handen van anderen, is dit nu heel anders. De menschen betalen niet meer dan ƒ 1.— vracht per baal, terwijl degenen die 100 balen verschepen, vrije overtocht krijgen om zelf hun potato's te Curaçao aan den man te brengen. Wat dit voor een voordeel is, begrijpt een ieder. Als nu de concurrentie van de potato's van Barbados met die van Statius zooveel mogelijk bemoeilijkt werd, dan waren we een heel eind verder.

Wat zou Statius een mooie groententuin kunnen zijn voor Curaçao, als hier een expert-landbouwkundige woonde, die de boeren kon voorlichten, kon helpen met raad en daad. Zoo iemand zou een landbouwkundige moeten zijn in merg en been. Iemand met hart voor de zaak. 't Zou zijn ideaal moeten zijn, de Statianen nu eens te hervormen van kleine tot groote boeren. Hij zou de Redder van Statius genoemd worden. Zoo iemand zou dan ook kunnen voorkómen, dat er door „den hoogsten man in gezag" daden werden gesteld, die, allerzachtst uitgedrukt, je tranen doet lachen. Zoo iemand kan en moet ook geen tuinman spelen. Zoo werden er namelijk onlangs 200 kokosnoten gekocht en in den Statiaanschen grond gestopt; ongeveer een 150 zijn aan 't groeien. En heusch — 't zijn de woorden van den tuinman(!) zelf — dit was alles, wat hij voor Statius, waar al zijn gedachten heengingen, wist te doen. Deze boomen zouden Statius van den hongerdood kunnen redden, als 't ooit zoo ver kwam! — Och, arme Statianen!

Maar enkele jaren geleden zijn er al landbouwkundigen op Statius geweest en 't haalde niets uit. Dat is zeer begrijpelijk. 't Waren de „ware Pieten" niet! Ze probeerden iets en kwamen er moeilijkheden of lukte 't niet dadelijk, dan gingen ze bij de pakken neerzitten of kregen een ander baantje of verdwenen met de Noorder-zon. Een enkel feit slechts noem ik: 't onverantwoordelijke vernietigen van de katoen-industrie, die in 1920 voor ƒ 200.000 katoen op de markt bracht. Er kwam ongedierte in de planten en op bevel van den zaghebber moesten alle planten verbrand worden. Deze kwaal werd op St. Kitts op een wijzere manier bestreden en met succes. Nu bloeit daar de katoen-industrie nog. Hier werden de velden eenvoudig kaal gebrand.

Ja, maar de Statianen zijn lui en vadsig. Volmondig ja, als ze goten moeten schoon krabben; ja, als ze vuurovens moeten aanhouden; maar neen, neen, in hun eigen vak, in den landbouw.

Komt maar eens kijken, hoe ze ploeteren in hun grond. Jongens van dertien jaar gaan met spade en houweel om als groote mannen, vrouwen en meisjes weerstaan de brandende zonnestralen, zelfs afgeleefde grijsaards planten en poten, zoodat hun kromme vingers bloeden.

Een enkel staaltje: vandaag werden de aardappelen gerooid en den volgenden dag werden er nieuwe geplant! Is dat geen voorbeeldige ijver?

Gebrek aan mannen, die den grond zouden kunnen bewerken? Iedereen, die de Statianen van nabij kent en niet bevooroordeeld is, weet en is er van overtuigd, dat er heel wat mannen van Curaçao zouden terugkomen naar hun home. Alleen de armoede en ellende hebben ze van hier verjaagd, ze blijven echter gehecht aan hun eiland en voor fabrieksarbeiders voelen ze zich onbekwaam.

Met verlangen zien de Statianen uit naar hun Redder, die hen kan helpen om vooruit te komen in den landbouw, die hen kan leeren en voordoen hoe ze grond moeten ontginnen en bewerken. De Statianen wachten nu op daden, alle twisterijen wie nu feitelijk de schuldigen zijn van deze hopelooze ellende, zijn nutteloos en dienen enkel om elkaars gemoederen te verbitteren. De Redder van Statius moet nu komen, hij kan roem verwerven, als hij met ijver en doorzicht en menschenkennis bezield is. Zijn standbeeld — forscher als dat van Brion — zal uitgehouwen worden in de vruchtenvoortbrengende landerijen van St. Eustatius."

Zondagsrust.

Steeds meer komt de Zondagsrust in het gedrang. Niet alleen de groote maatschappijen laten 's Zondags een groot aantal hunner arbeiders werken, hetzij dan gedwongen of niet, ook verschillende particulieren zien er niets meer in om den Zondag te ontheiligen door publiek te werken of voor zich werk te laten verrichten.

Zoo verdwijnt zachtjes aan geheel en al het christelijk karakter onzer maatschappij. Dat deze ten slotte de nadeelige gevolgen ervan zal moeten ondervinden, lijdt geen twijfel. Want op zulk een arbeid kan nu eenmaal onmogelijk de zegen Gods rusten.

Doch nu het gouvernement zelf ook al mee gaat doen, wordt 't toch wel wat al te bar. Dat er bij een groote maatschappij werkzaamheden zijn, die Zondags moeten doorgaan, is te begrijpen. Doch bij het gouvernement is dit toch geenszins het geval. Waarom dan verleden week Zondag verschillende trucks van O. W. volop gewerkt hebben is niet duidelijk. Passend en overeenkomstig de christelijke beginselen van Zondagsviering is het zeker niet. Wij hopen daarom dat er spoedig van hoogerhand een stokje gestoken worde voor zulk een niet goed te praten misbruik.

Het gouvernement heeft den plicht te waken voor Zondagsrust en Zondagsviering: en iedereen mag van het gouvernement verwachten dat het daarin een voorbeeld geeft. *(A. d. C.)*

Alweer!

De *Amigoe* deelt mee, dat weer twee gevangenen ontsnapt zijn.

„Daar beide gevangenen berucht waren als inen uitbrekers — het is van Kellerman reeds de derde maal — werden zij elk kwartier gecontroleerd. Door echter van hunne gevangeniskleeren met behulp van lappen en couranten, kunstig gevormde poppen te maken en deze in hun plaats op de slaapplaatsen te deponeeren, slaagden zij er in hunne bewakers om den tuin te leiden. Na toen enkele sloten uitgebroken en geopend te hebben, ijzeren en houten stangen te hebben doorgezaagd en over den gevangenismuur geklommen te zijn, hetgeen natuurlijk maar kinderspel is, smaakten zij he genot wederom in vrijheid over den Pietermaaiweg te kunnen wandelen."

Een hunner is na twee dagen gepakt, terwijl hij bezig was met graven, waarschijnlijk naar het vermiste geld van de Holl. Bank voor West-Indië, voor welke diefstal beiden hun straf ondergingen.

Het blad verneemt nog, dat men eindelijk de ruimte achter de gevangenis heeft afgesloten, zoodat de verbinding van de buitenwereld met de gevangenis is verbroken.

Kon. Nederl. Stoomboot-Mij.

Uit het verslag over 1928:

. . . De uitkomsten op de Pacific lijn en in de West-Indië-vaart en die van het passagebedrijf waren beter dan in het vorige jaar. Evenwel blijft de positie van salpeter, het voornaamste te vervoeren product van de Chileensche havens, onzeker. De uitbreiding der olie-ontginning in Venezuela heeft de economische beteekenis van dit land zeer doen toenemen, evenals de beteekenis van Curaçao als overladingshaven en vestigingsplaats van raffinaderijen, waarvan er ook enkele op Aruba opgericht zijn. De moderniseering van onze laad- en losinrichting op Curaçao nadert haar voltooiing en vergemakkelijkt ons bedrijf aldaar zeer. Wij openden een kustlijn met het s.s. „Baralt" tusschen Cristobal (Panamakanaal) en de havens van Ecuador en de Westkust van Columbië . . .

De liquidatie van den Koninklijken West-Indischen Maildienst werd voltooid. Een slotuitkeering van ƒ 1.681.979.—, overeenkomende met 48½ pCt. der nominale waarde van ons aandeelenbezit, vond plaats. Wij besteedden dit agio door aan de Reserve voor Diverse belangen een bedrag van ƒ 7[illegible].000.— en aan de Reserve voor Assurantie eigen risico een bedrag van ƒ 920.000.— toe te voegen. Eerstgenoemde reserve wordt voorts nog gedoteerd met een bedrag van ƒ 360.000.—, waardoor zij per ultimo December 1928 op ƒ 9.500.000.— komt te staan . . .

Wij bestelden een passagiers- en vrachtschip voor de West-Indische kustvaart, de „El Libertador" bij de International Shipbuilding and Engineering Company te Danzig, hetwelk ons, naar wij hopen, in Juni zal opgeleverd worden. Het is ons voornemen, eerlang tot bestelling van een nieuw mailschip voor onze Colón-lijn over te gaan. De uitnoodigingen tot inschrijving verzonden wij daartoe on langs aan verscheidene binnen- en buitenlandsche werven. Voorts staat de vervanging van enkele der kleine, oude vrachtschepen door nieuwe, snellere vaartuigen op het program."

Het dividend is berekend op 5 pCt.

Archivalia der bovenwindsche eilanden.

De vóór twee jaren ongeveer door Mr. Bijlsma samengestelde inventaris der oude archieven van Sint Eustatius, Sint Martin en Saba toont aan hoe veel verloren is gegaan en hoe onvolledig daardoor de geschiedbeschrijving dezer eilanden moet worden. Alles wat nog gevonden mocht worden, moet dan ook winst geacht worden.

Wij schrijven dit, omdat ons ter oore gekomen is, dat eenige maanden geleden bij een verbouwing aan de Court te Philipsburg (St. Martin N.G.) oude

papieren voor den dag zouden gekomen zijn. Wie kan ons hieromtrent inlichten?? Zijn het stukken van vóór 1828, dan behooren zij op het rijksarchief in Den Haag. Met het oog op de juist ter hand genomen geschiedbeschrijving dezer eilanden kan deze vondst van belang zijn.

Errata!

Het *Algemeen Handelsblad* van 16 Maart bevatte het volgende:

Curaçaosch stroo.

....Het andere voorbeeld van onbekendheid met onze West is te vinden in een prijscourant van een groot magazijn, waarin aangeboden worden dames- en meisjeshoeden van Curaçaosch stroo. De afbeeldingen van de hoedjes zijn heel aardig en ze zullen ook wel van stroo gemaakt zijn, maar Curaçaosch stroo is een materiaal, dat niet bestaat.

Dat, waarvan men vroeger in groote hoeveelheden, thans minder, op Curaçao de z.g. Panamahoeden vlocht (Panama is eigenlijk ook al een misleidende aanduiding) is eigenlijk geen stroo. Het vlechtmateriaal wordt verkregen door droging van, in lintvormige strooken gesneden, onontplooide bladeren van verschillende palmsoorten, o.a. van een met den cocospalm nauw verwant gewas, de Carludovica palmata. Deze groeit niet op Curaçao, wel in Suriname en andere kuststreken van Zuid-Amerika. Het z.g. stroo wordt, hoofdzakelijk uit Venezuela, op Curaçao ingevoerd en daar verwerkt tot de bovenvermelde Panamahoeden. Ook in Suriname houdt men zich met die huisnijverheid bezig.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het ondertrouw- en trouwboek der Gereformeerde Kerk op Curaçao:

Ondertrouw 24 Oct., trouw 9 Nov. 1788:
Simon Prince en Anna Jacoba Hoevertze, beiden geb. op Curaçao.

Ondertrouw 15, trouw 30 Mei 1789:
Matthias Schotborgh en Petronella Govertsze Smith, beiden geboren op Curaçao.

Uit den Verren Vreemde.

De bomaanslag te Delhi.

Kort eenige punten in herinnering brengen.

Volgens vele Britsch-Indiërs is Engeland achterlijk in het verleenen aan Indië van de mate van zelfstandigheid, waarvoor het rijp is. Volgens anderen, en volgens het meerendeel der Engelschen is men eigenlijk al te ver gegaan in het toedienen van zelfbestuur, en wordt Indië dus niet rijp geacht om in die richting verder te gaan. In Indië is onderscheid te maken tusschen dat gebied dat onder rechtstreeksch Britsch bestuur staat en de vorstenlanden, die alle onder den Britschen onderkoning als landvoogd staan, maar die, los van den Engelschen band, geen samenhoorigheid kennen. Onder de voorvechters voor een vrij Indië zijn er die dit tot zijn uiterste consequentie van een onafhankelijk rijk willen doorvoeren, anderen vragen den status van dominion. Door al deze verschillen, met hun nevenschakeeringen heen, speelt dan bovendien nog de scherpe, hatelijke, onverzoenlijke tegenstelling Hindoe—Mahomedaan.

Om zich te laten voorlichten na onpartijdig onderzoek besloot de Engelsche regeering een commissie naar Br.-I. te zenden, samengesteld uit Parlementsleden. Zij zou staan onder Sir John Simon; zij zou geen bevoegdheid hebben tot het invoeren van eenige verandering, zij kreeg ruime volmacht tot het instellen van een onderzoek, zij zou verslag uitbrengen en een advies geven.

Dadelijk nadat het voornemen bekend was om deze commissie te zenden, brak in Br.-I. een storm van verontwaardiging los, de voornaamste grief was dat er geen Indiërs, zelfs geen vertegenwoordigers van Indië in benoemd waren.

De commissie Simon ging in het voorjaar 1928 naar Indië. Zij werd er op hoogst onaangename wijze ontvangen. Demonstraties in elken omvang en van elke soort werden gehouden om haar te toonen hoe onwelkom zij was en om haar te beduiden dat zij liefst maar dadelijk moest teruggaan.

Zij zette haar arbeid zoo goed als nog doenlijk was toch door. Niet allen weigerden medewerking. Vooral onder de Mohamedanen waren er, die de gelegenheid niet wenschten voorbij te laten gaan om verlangens en grieven ter kennis van de onderzoekers te brengen.

Na eenige maanden keerde de commissie naar Engeland terug, om de reeds verkregen indrukken en gegevens daar te verwerken, en met de regeering te bespreken. Zij had haar terugkomst in Indië in 't najaar aangekondigd.

Van dien tijd werd ook gebruik gemaakt om het voort te zetten onderzoek in Indië te organiseeren.

De commissie kwam terug. Zij kon nu wel beter opschieten, omdat de tegenstand in aantal en afmeting verminderd was. Zelfs waren van de zijde der oppositie ontwerpen gemaakt voor een Indische constitutie, hetgeen feitelijk een daad van medewerken was. Maar de moeilijkheden, de onhartelijkheden, de kwellingen door de commissie ondervonden, maken het door haar volbrachte toch tot een daad van bijzonderen moed. En zij heeft een bewonderenswaardige mate van beleid betoond, bij het geregeld, volgens een vast plan doorwerken, alle verzetmiddelen ten spijt.

Zij zou tegen medio April uit Br.-I. vertrekken, dit is ook geschied, maar vóórdien speelde zich het bommentooneel te Delhi af.

Alvorens hierover te spreken, moeten wij nog een andere aangelegenheid memoreeren, waarvoor wij hier eerder ook al aandacht hebben gevraagd. In Augustus 1928 publiceerde de Br.-I. regeering den tekst van een wetsontwerp, dat de mogelijkheid wilde scheppen vreemde communistische agitators uit Indië te zetten. In de Assembly werd dit ontwerp, begin Februari '29, verworpen, echter slechts met één stem meerderheid, de voorzitter, de heer Patel, gaf als laatste den doorslag. Het aandeel dat buitenlandsche opruiers hebben gehad in kort daarna weer uitgebroken, zeer ernstige wanordelijkheden, gaf de Br.-I. regeering aanleiding het wetsontwerp weer ter behandeling bij de Assembly in te dienen. Zooals van zelf spreekt, was hierover veel te doen geweest in alle kringen, zoowel waar deze handelwijze der regeering instemming vindt, als daar waar zij veroordeeld en scherp gekritiseerd is.

In de Wetgevende Vergadering van 8 April zou de voorzitter, dit is nog de heer Patel, mededeelen of het debat over dit ontwerp van wet op de openbare veiligheid nog eenigen tijd zou worden uitgesteld, danwel dat er spoedig mee zou worden begonnen.

't Was vooral de spanning over deze vraag, die vele belangstellenden de publieke tribunes van de Assembly deed vullen.

Als voorafgaand punt stond op de agenda, de eindstemming over de Wet op de arbeidsgeschillen, die ook valt in het kader der wetten, welke de algemeene belangstelling hebben, maar voor haar alleen zou de toeloop toch zoo groot niet zijn geweest. Zij werd aangenomen met 56 tegen 38 stemmen, een regeeringsoverwinning dus.

Tot de bezoekers behoorde ook Sir Simon, die in de loge van den voorzitter zat.

De roerige elementen hadden hier dus een gunstige gelegenheid om zich roerig te doen gelden, een agenda-punt waarbij de zaak der communisten ten nauwste betrokken was, en daar in de gereserveerde tribune de voorzitter der beruchte commissie. Een relletje was dan ook niet voor onwaarschijnlijk gehouden, om 't, althans binnen, te voorkomen, waren kaarten op naam uitgegeven, zonder welke de toegang tot de publieke tribune verboden was.

Heel streng is 't toezicht hierop blijkbaar echter niet geweest. Toch hadden de venijnige strijders al wel getoond hoe ver zij durfden gaan om de agitatie tegen de Simon-commissie levendig te houden. Bij haar aankomst te Bombay toch was al een bom ontijdig ontploft in een der spoorwegen, die personen naar de aanlegplaats vervoerden; bom, wier bestemming nooit geheel opgehelderd is geworden. Heeft de politie gedacht, dat de lust tot dergelijke ondernemingen wel verdwenen zou zijn, nu Sir Simon en de zijnen, na volbrachte taak, op 't punt waren Br.-I. te verlaten? Of hebben de kwaadwilligen alle contrôle weten te verschalken? Hoe 't zij, eenige communisten hadden plaats weten te krijgen op verschillende punten der tribune.

Op het oogenblik, dat voorzitter Patel het woord zou nemen voor zijn bovenbedoelde mededeeling, stond op de tribune iemand op, die, uitroepende: „*Heil Moeder*" (Indië), een bom slingerde naar de regeeringsbanken. Een tweede bom volgde dadelijk.

In de Assembly ontstond door de ontploffing dadelijk groote beroering. Niemand had besef van hetgeen precies gebeurd was. Er waren gewonden, onder welke de minister van Financiën Sir George Schuster, Sir Bomanji Dalal en andere leden.

Tegelijk met de bommen waren vliegende blaadjes in de zaal geworpen. Met bewonderenswaardige vlugheid kon de pers h.t.l. den inhoud van de vrij lange verklaring den 9en April reeds in zijn geheel geven. Deze komt hierop neer: Je moet hard schreeuwen, als je een doove wilt laten hooren. Het z.g.n. Indisch Parlement stort sedert 10 jaar beleedigingen over het hoofd der Indische natie. De regeering dringt nieuwe onderdrukkende maatregelen op, zooals de wet op de openbare veiligheid en die i.z. de arbeidsgeschillen, terwijl de commissie-Simon zich met hervormingskruimeltjes bezig houdt. In deze in hooge mate uitdagende omstandigheden heeft de socialistische republikeinsche bond van Hindoestan aan zijn leger opdracht gegeven tot deze daad, om aan deze vernederende klucht een einde te maken. Laten de volksvertegenwoordigers naar hun districten terugkeeren en de massa voorbereiden op de komende revolutie.

De aanstichters verklaarden verder het te betreuren dat zij gedwongen zijn menschenbloed te vergieten, maar het is onvermijdelijk dat er op het altaar der revolutie menschen geofferd worden.

De bommenwerpers werden gearresteerd. 't Zijn Butuke Swara en Bhagat Singh, beiden Indiërs. Zij waren nog in het bezit van twee bommen, zij legden verklaringen af in den geest van de verspreide strooibiljetten en voegden er aan toe, dat de reservebommen zouden zijn geworpen als de andere niet ontploft waren.

Bij die verklaring zijn zij gebleven; ook andere in verband met dezen aanslag gearresteerden leggen slechts verklaringen in denzelfden trant af.

De uitwerking van de ontplofte bommen, die van primitieve samenstelling bleken te zijn, is niet zoo groot geweest als 't zich aanvankelijk liet aanzien. Toch is de verwonding van Bomanji Dalal heel ernstig. De anderen zijn er met onbeduidende kwetsuren afgekomen.

Gebleken is dat voorzitter Patel voornemens was de behandeling der wet op de openbare veiligheid aan te houden. In de eerste zitting na den bommenaanslag deelde hij zijn beslissing mede om het wetsontwerp niet in behandeling te laten komen.

De onderkoning van Br.-I., Lord Irwin, heeft nu tot maatregelen besloten, om tegen dit besluit van den voorzitter in te gaan. Hij kwam den 12en April in de Wetgevende Vergadering om daar persoonlijk zijn opvatting uiteen te zetten. In zijn rede zeide hij o.m., dat de regeering zich niet door ijdele en zinnelooze gewelddaden van de vervulling van haar plicht tot bescherming der burgers zou laten afschrikken. De bedrijvers van den aanslag waren de grootste vijanden van den vooruitgang van Indië. De beslissing van den voorzitter van de Wetgevende Vergadering om het wetsontwerp op de openbare veiligheid van de agenda af te voeren, was een averechtsche uitlegging van de parlementaire regelen. Zijn besluit had in de praktijk tengevolge dat de regeering belet werd aan den wetgever te vragen haar de buitengewone bevoegdheden te verleenen, die zij noodig heeft. Het reglement voor de Wetgevende Vergadering moet gewijzigd worden om een herhaling van zulk een beslissing door den voorzitter te verhoeden.

Middelerwijl had de onderkoning besloten, zoo verklaarde hij, een verordening uit te vaardigen, welke aan de regeering de bij het wetsontwerp gevraagde macht verleent. Door die macht zal niemand getroffen worden, die er genoegen mee neemt zijn vrijheid voor wettige doeleinden en door wettige middelen te gebruiken.

Den 13en April is de wet op de openbare veiligheid, over het hoofd van het Parlement heen, afgekondigd, krachtens bijzonder volmacht van den onderkoning.

Volgens een bericht zou l.l. Zaterdag een mislukte poging gedaan zijn om den trein te laten verongelukken, waarin Lord Irwin en zijne echtgenoote van Delhi terugkeerden. (Als dit stuk verschijnt zal bekend zijn in hoever dit verzinsel of waarheid is).

Er gebeuren daar wel zeer bijzondere dingen.

Sir John Simon heeft zoo bij het scheiden van de markt nog een voorraad indrukken te verwerken meegekregen. Tijdens het verblijf der commissie in Indië hebben de daar tegen elkander ingaande denkbeelden, opvattingen van godsdienstigen, politieken, historischen of maatschappelijken aard hun onwil tot samengaan en hun onbekwaamheid tot onafhankelijk zelfbestuur op de ruwste wijze gedemonstreerd. Mocht de commissie met dit al toch geneigd zijn geweest tot aanbeveling van een verderen stap in de richting van een verantwoordelijke centrale regeering, dan zullen de bommen en de houding van den voorzitter van het z.g.n. Indische Parlement haar zeker tot nadere overweging brengen van deze haar voorloopige conclusie.

Jaarverslagen der Afdeelingen

Afdeeling Amersfoort.

VERSLAG OVER HET JAAR 1928.

Dames en Heeren.

Het Bestuur der Afdeeling bestond na de Algemeene Jaarvergadering op 6 Februari 1928 uit de heeren E. Roodhuyzen, Voorzitter; Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité; Mr. E. H. Bergsma, Secretaris en uit de Dames F. van der Post-Liefrink en W. ter Cock-Heukers, Penningmeesteresse.

Mutaties in het Bestuur deden zich in den loop van dit vereenigingsjaar niet voor.

Het aantal leden bedroeg op 31 December 1928 106. In den loop van het jaar traden als leden toe 16 personen, terwijl 10 leden voor het lidmaatschap bedankten, 3 leden werden naar Nederlandsch-Indië overgeschreven, één lid werd van elders naar onze afdeeling overgeschreven, terwijl de dood een onzer leden wegnam.

Het bestuur vergaderde geregeld éénmaal 's maands ten huize van een der bestuursleden ter bespreking van de werkzaamheden in de afdeeling en van de belangen onzer Vereeniging.

De werkzaamheden in de afdeeling vertoonden

ook dit jaar een programma vol afwisseling, waarvan het ondergeteekende veroorloofd is hieronder een korte schets te geven.

Op 28 Januari hield Mevr. van Beresteyyn-Tromp eene interessante causerie met eene fraaie collectie demonstratie-materiaal over „Indische Kunst en Kunstnijverheid”.

Op 25 Februari verrijkte de Heer D. G. J. Bolten onze kennis door over „Onze West” een lezing te houden, welke lezing werd toegelicht door eene rijke expositie van kaarten, boekwerken, ethnografica, foto's, enz. over Suriname.

Op 30 Maart d.a.v. mochten wij het genoegen smaken, door welwillende medewerking van het Hoofdbestuur, Prof. Dr. C. Schröter, oud-hoogleeraar in de Botanie aan de Hoogeschool te Zürich, in ons midden te zien, die op zeer boeiende wijze zijne „Reise-Eindrucke aus Java” wedergaf, aan de hand van prachtige lichtbeelden.

In Mei werd eene excursie naar Rotterdam ontworpen ter bezichtiging van den nieuwen mailstoomer der Stoomvaart-Mij. Rotterdamsche Lloyd en van de haven aldaar. Toen echter alles in bijzonderheden was geregeld, moesten wij van onze plannen afzien door bijzondere omstandigheden. Intusschen zijn wij dankbaar gestemd jegens het Gemeentebestuur van Rotterdam en den Chef-Ingenieur van de Havenwerken voor de door hen toegezegde medewerking.

De Indische Tentoonstelling te Arnhem vroeg daarop onze belangstelling, waarheen op 23 Juni door een groot aantal leden een excursie werd gemaakt. Wij zijn er van overtuigd, dat deze excursie buitengewoon aangename herinneringen bij de leden zal opgewekt hebben.

Het bestuur organiseerde op 17 Juli d.a.v. nogmaals eene excursie naar Arnhem voor de leden en hunne kinderen, die de eerste excursie niet hadden kunnen meemaken, omdat deze midden in den schooltijd viel. Het bleek echter, dat de belangstellenden reeds op eigen gelegenheid naar de tentoonstelling waren gegaan, zoodat deze plannen wegens onvoldoende deelname niet konden worden verwezenlijkt.

Op 25 October d.a.v. hield de Heer Johan Koning eene causerie over: Precieuse en curieuze vertellingen uit het leven van inheemsche rassen. Een reeks van lichtbeelden werd bij deze interessante causerie vertoond.

Op 24 November d.a.v. hadden wij het voorrecht voor ons te zien optreden den Heer H. Gorter uit 's-Graveland met eene causerie over „De Tabakscultuur in Deli”. Met mooie lichtbeelden, deels uit eene particuliere verzameling, deels afkomstig van het Koloniaal Instituut, werd deze causerie op even onderhoudende als geestige wijze toegelicht.

Het glanspunt van ons seizoen was — na het bezoek aan de Arnhemsche Tentoonstelling — zeker wel de vertooning van de Billiton-Film in de groote zaal van Amicitia, in samenwerking met het Departement Amersfoort van de Nederlandsche Maatschappij voor Handel en Nijverheid. Door tusschenkomst van ons lid den Heer Ir. A. Groothoff werd ons de film bereidwillig door de Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton afgestaan, terwijl eene groote aantrekkelijkheid van deze vertooning was, dat de film door den oud-hoofdadministrateur van de Billiton Maatschappij, den heer J. C. Mollema te 's-Gravenhage, werd toegelicht en verduidelijkt.

Een woord van bijzonderen dank aan beide heeren voor hunne bemoeiingen en moeiten om ons zoo'n mooien avond te brengen is in dit verslag zeer zeker op zijn plaats.

Vermelding verdient nog, dat het Bestuur de jeugd van Amersfoort, t.w. de leerlingen van het Voorbereidend Hooger Onderwijs en van het Middelbaar Onderwijs, in de gelegenheid had gesteld deze film te gaan zien.

Onze dankbaarheid jegens de Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton voor het verstrekken van deze buitengewoon interessante film is onbegrensd.

Financieele zorgen zijn van onze afdeeling afgewenteld door het besluit van het Hoofdbestuur der Vereeniging om de verplichte bijdrage aan de kas van de Vereeniging tot 30 % over de eerste honderd leden te verminderen, zoodat wij ietwat ruimer bij kas zullen zijn dan te voren. Het behoeft echter geen betoog, dat zuinigheid in onze Afdeeling het wachtwoord moet blijven en daarnaast werving van nieuwe leden, opdat onze afdeeling zal kunnen blijven bloeien en het Bestuur in de gelegenheid zal mogen zijn veel voor de leden te doen.

Eene ietwat warmere belangstelling voor onze bibliotheek moet bij onze leden worden opgewekt. Dit jaar werd onze bibliotheek met menige gift verrijkt en bovendien werden op bescheiden wijze enige boeken aangekocht.

Een woord van dank namens het bestuur aan onzen steeds zoo welwillenden bibliothecaris, den Heer A. F. W. Weyers, voor zijne goede zorgen mag in dit verslag niet ontbreken. Ten slotte meenen wij goed te doen onze leden er aan te herinneren, dat het adres van den heer Weyers nog steeds is Huygenslaan 35, waar hij zich gaarne bereid verklaard heeft den leden den weg te wijzen in de litteratuur over Indië en hun het beste aan te raden wat wij in onze boekerij in voorraad hebben.

Wij besluiten dit verslag door onze leden belangstelling in onze afdeeling aan te bevelen, welke niet beter tot uiting kan komen dan door trouw bezoek aan onze samenkomsten en lezingen en door het aanbrengen van nieuwe leden.

Amersfoort, 1 Maart 1929.

De Secretaris,
Mr. E. H. BERGSMA.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort

PRAMBANAN-HINDOETEMPELS OP JAVA.

Donderdag 11 April j.l. hield de heer *T. van Erp*, oud-hoofdofficier van de Genie bij het Ned.-Ind. Leger, voor onze afdeeling eene lezing over de Prambanan Hindoe-tempels op Java.

Onze Voorzitter Prof. G. J. Nolst Trenité heette den spreker en de niet zeer talrijk opgekomen leden welkom en maakte van zijn inleidend woord gebruik om een woord van dank uit te spreken voor al hetgeen de afgetreden Voorzitter, de heer E. Roodhuyzen voor de afdeeling had gedaan van af de oprichting, die hij met zulk eene groote energie had weten te bewerkstelligen, zoomede voor zijne gewaardeerde leiding gedurende de vijf jaren van het bestaan der afdeeling. Het applaus, dat op deze woorden volgde, bewees wel hoe de enthousiaste arbeid van den heer Roodhuyzen is gewaardeerd.

De heer van Erp het woord erlangend, wees de aanwezigen er op hoe het Prambanan-complex door den bouwmeester is bedoeld als eene grootsche apotheose van den Hindoe-godsdienst, als eene verheerlijking van de krachten in de Natuur.

In tegenstelling met den Boroboedoer, die uit een bouwkundig oogpunt een Eenheid is, zonder een sanctuarium, is dit complex een Veelheid met centra voor de aanbidding van de Trimoerti, de Drievuldigheid, Brahma, de Schepper, Vishnoe, de Instandhouder en Çiwa, de Vernietiger, tevens de Drager van de kiem voor het nieuwe leven.

De bouwtrant van de Boedhistische en Çiwaistische tempels geeft in wezen geen verscheidenheid, integendeel eene aantrekkelijke eenheid, eene uiting van tolerantie, zelfs van eenig ineenvloeien, hetgeen moge blijken uit het feit, dat er een beeld geweest is, dat aangeroepen werd met Çiwa-Boedha, als een personificeering van de Almacht. Het Boedhisme en Çiwaïsme stonden dan ook onderling verdraagzaam tot elkaar en beide gezindten wedijverden slechts met elkaar in de oprichting van meesterlijke tempelgebouwen.

Spreker stond eenige oogenblikken stil bij de bouw-techniek en wees er op hoe de bouwmeesters waren gekomen tot de stapel-bouwkunst, genoodzaakt als zij daartoe waren door het beschikbare bouwmateriaal, dat gevonden werd in rivierssteenen van beperkte afmetingen, waardoor betrekkelijk kleine tempelruimten ontstonden.

Hiervan was weder het gevolg, dat de eeredienst werd verricht door een beperkte schare van ingewijde priesters, terwijl de geloovigen zich schaarden op het buiten het allerheiligste gelegen terras, versierd met bas-reliefs.

Deze bas-reliefs zijn ontleend aan verschillende legenden, die van het Çiwa-sanctuarium aan de Ramajana en die van den Vishnoe-tempel aan de Krishna-legende.

Na deze inleiding ving de spreker aan met het projecteeren van overschoone landtaarnplaatjes, welke door hem op zeer onderhoudende en geestige wijze werden toegelicht, waarbij hij zijne toehoorders opmerkzaam maakte op het vele schoone en harmonische in deze kunst.

Ook na de pauze werden een aantal lantaarnplaatjes vertoond, zoodat de aanwezigen konden genieten van de zeer geschakeerde staaltjes van prachtig beeldhouwwerk. De afwezigen hadden wederom ongelijk door zich deze keurige toelichting over magistrale bouw- en beeldhouwkunst te laten ontgaan.

Een warm applaus beloonde den spreker, terwijl bovendien de Voorzitter zich tot tolk van de aanwezigen maakte, door hem te danken voor zijne in alle opzichten interessante en leerzame voordracht.

De Secretaris,
Mr. E. H. BERGSMA.

191

Afdeeling Amsterdam.

JUBILEUM EMILE HULLEBROECK.

Het Bestuur wekt de leden gaarne op tot bijwoning van het *jubileum-concert*, dat, onder auspiciën van de afd. Amsterdam van het Alg. Nederlandsch Verbond den *24en April* in het *Concertgebouw* zal worden gegeven. Het betreft nl. eene huldiging van den alom bekenden en gevierden Vlaamschen zanger-toondichter Emiel Hullebroeck, die zijn 25-jarig jubileum herdenkt.

In Den Haag en elders is Hullebroeck's „zilveren zaugbruiloft” reeds gevierd en heeft men daarna ook van zijne kunst kunnen genieten ter gelegenheid van Boeatan's feestavond op 25 Febr. j.l. [1])

Thans is de gelegenheid geopend voor de leden onzer afd. om mede hulde te brengen aan den begaafden „bruidegom”.

De toegangsprijs tot de „bruidszaal” (genoemd Concertgebouw) is vastgesteld op *f* 1.50 plus rechten. Kaartverkoop en plaatsbespreking bij de firma Alsbach en Doyer, Kalverstraat 176.

Afdeeling 's-Gravenhage.

CAUSERIE MET LICHTBEELDEN.

Op Vrijdag 26 *April a.s.*, des avonds 8.15 uur, zal *Generaal C. J. Snijders* in de groote zaal van „De Twee Steden”, Buitenhof alhier, een causerie met lichtbeelden houden over zijn *Reisindrukken uit Ned.-Indië*.

Uitnoodigingskaarten worden den leden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDUIN.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

DE GEMEENSCHAPPELIJKE RIJSTTAFEL.

De beloofde Rijsttafel zal gehouden worden op *Dinsdag 30 dezer* en zal, juist op Prinsesseverjaardag, een waar feestmaal worden.

Deelnemers kunnen voor nadere inlichtingen zich wenden tot den penningmeester, den heer *O. R. A. Michselsen, Westerhoutstraat 4*, Haarlem.

Afdeeling Nijmegen.

FILMVERTOONING.

Zaterdag, 20 April a.s. des namiddags om half drie uur, vertooning van: *de Ned.-Indische Regeeringsfilms* en de *Van Heutsz-film* in het Olympiatheater, Lange Burchtstraat te Nijmegen.

Leden kunnen aan het theater over twee toegangskaarten beschikken. Begunstigers kunnen één toegangsbewijs bekomen. Meerdere toegangsbewijzen verkrijgbaar tegen gewone matinée-prijzen.

De Secretaris,
E. VERWEIJ MEJAN.

[1]) Zie de mededeelingen in het Kol. Weekblad van 7 Febr., met het portret van den jubilaris.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING

op Zaterdag 27 April e.k. des nam. te 2 uur in het gebouw der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. 15 Nov. '28, No. 46).
3. Jaarverslag, Rek. en Verantw. '28 met rapport der Verificatie-Comm. Begrooting 1929 (zie K. W. 4 April '29, No. 14).
4. Voorziening vacatures H.B., door periodiek aftreden.
5. Algemeene besprekingen.
6. Rondvraag en sluiting.

De Algem. Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Bij eventueele verhindering wordt plaatsvervanging verzocht.

Van het Informatie-Bureau.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Dep. van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde l.o. of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch, of hoofdakte met een taalakte en één der akten teekenen, handelskennis, landbouwkunde of tuinbouwkunde l.o.);

c. vakonderwijzeres bij het openbaar huishoudonderwijs (vereischte bevoegdheden nijverheidsakte XVII of nijverheidsakte N*a*, benevens akte fraaie handwerken of nijverheidsakte N VII);

d. leeraar bij het middelbaar onderwijs:

1. Nederlandsche taal;

2. Duitsche taal (akte B);

3. leeraar teekenen bij het technisch onderwijs in het bezit der akte Mg);

e. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder 2 psychiaters en 2 bacteriologisch onderlegde artsen (dienstverband 3 of 5 jaren);

f. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

g. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen;

h. predikant bij de Protestantsche kerken;

i. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend dostorandi in het Ned.-Indisch recht komen in aanmerking);

j. mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;

k. accountant bij den Gouv.accountantsdienst;

l. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenoloog (in vasten of tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending voor een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *k*), en tot afdeeling C (voor de betrekking onder *l*).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Ir. I. Wiechers, Ingenieur 3e kl. bij den dienst van den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Rembrandtstraat 88, Nijmegen.
Ir. D. H. Arends, Idem als voren, Adr. Pauwstraat 51, 's-Gravenhage.
W. L. A. Jautze, Boekhoudk. ambt. b. d. G. A. D., Noordeinde 198, 's-Gravenhage.
P. J. Maureau, Gouv.-arts bij den D.V.G., Rijnsburgerweg 185, Leiden.
P. Nederlof, Tijd. molenbaas bij de Bankatinwinning, Wijk A 999, Sliedrecht.
A. G. van Attekum, Tijd. burg. (techn.) ambt. b. d. P.T.T.-dienst, Jac. Ruijsdaelstraat 33, Utrecht.
J. J. Palar, Onderwijzer bij het O.L.O., Van Hoekplein 14, Helmond.
Hidajat Abdoelmoeni, Gegradueerd ambt. bij de afd. Handel bij het Dept. van Landb., H. en N. te Buitenzorg, Nieuwe Binnenweg 181, Rotterdam.
P. Runia, Werktuigk. bij den dienst Scheepvaart, Celebeslaan 10, Hilversum.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. F. Groeneveld, Ambt. 2e kl. In- en Uitvoerr. en Acc., Copernicusplein 13, 's-Gravenhage.
P. J. van der Jagt, Hoofdpol.opz. bij de Alg. Politie, p.a. Mej. T. Rooker te Well (Ammerzoden).
P. H. Olivier, Medisch leeraar bij de School tot Opl. van Ind. artsen, Joh. v. Oldenbarneveldlaan 76, Den Haag.
J. Valk, Ir. 2e kl. dienst Waterkr. en Electr., v. Weede v. Dijkveldstraat 41, Den Haag.
J. J. Antonietti, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Buitenrustlaan 32, Haarlem.
J. W. Gonggrijp, Tijd. wnd. insp. bij het Boschwezen, v. Bleiswijkstraat 143, 's-Gravenhage.
R. H. Regensburg, Wd. alg. ontvanger 3e kl. 's Lands Kas, Rue St. Lazare 65, Brussel.
A. C. Ham, Wd. gezaghebber bij de Gouv. Marine, Copernicusplein 4, 's-Gravenhage.
W. P. A. Dirksen, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Venray (L.).
T. Bijl, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O., p.a. Mevr. Visser-Jorritsma, Beverwijk.
Mevr. P. A. Haarms, geb. Taal, Commies bij de S.S. en Tr., Prinsenstraat 23, Amsterdam.
J. H. A. van Heel, Politie-opziener bij de Alg. Politie, p.a. P. de Jong, Visscherdijk, Enkhuizen.
A. Jellema, Onderdir. v. h. Dept. v. Gouv. bedrijven, Stadhoudersplein 30, 's-Gravenhage.
Mej. J. G. E. Nieuwenhuys, Onderwijzeres 2e kl. b. h. O.E.L.O., Noodersingel 45, Assen.
W. G. F. Teunissen, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Parkstraat 68, Arnhem.
J. Nooij, Predikant Evang. Gem. te Batavia, Emmalaan 17, Apeldoorn.
U. Bootsma, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O., Poste-restante, Haarlem.
Mr. J. G. Geerlings, Lid van den Raad van Justitie te Soerabaja, Stationsstraat 3, Velp.

MET PENSIOEN:

Mej. P. J. Eikema, Onderwijzeres 2e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. W. C. C. Sierig, Kon. Emmakade 186, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 10 tot 17 April.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
W. Beverwijk, Hoofd Recht. Alg. Politie, Groningen, Kerklaan 94. ƒ 5	Eigen aanmelding.
H. Klaassen, Zeist, Boulevard 6. ƒ 5 (Afd. Utrecht)	den heer K. Th. Beets te Den Haag.
H. van Scheijen, Gezaghebber Gouv. Marine, Amsterdam, Sarphatipark 98huis. ƒ 5	Eigen aanmelding.
J. Dudok van Heel, Amsterdam, Koninginneweg 32. ƒ5.	Secretaris Afd. Den Haag.
H. H. Hagedoorn, Aerdenhout, Clematislaan 20. ƒ 5	Penningmeester Afd. Haarlem.
Mevr. J. Hoofd, Haarlem, Beelslaan 22. ƒ 5.	Penningmeester Afd. Haarlem.
L. Kuiper, Haarlem, Zomerlustsrtaat 22. ƒ 5.	Penningmeester Afd. Haarlem.
C. Onvlee, Luit.-Kolonel N.I. L., Bloemendaal, Pension Iepenhove. ƒ 5	den heer L. A. C. Onvlee te Amsterdam.
L. de Graaf, Ondercommissaris van Politie, Haarlem, Statenbolwerk 34. ƒ 5	Eigen aanmelding.
Mr. W. F. C. C. Pijnacker Hordijk, Haarlem, Kleine Houtweg 20. ƒ 5	Secretaris Afd. Haarlem.
M. de Jong, Apeldoorn, Regentesselaan 7. ƒ 5	Secretaris Afd. Apeldoorn.
W. van Rossem, Wassenaar, Persijnlaan 2. ƒ 5	Hoofdbestuur „Oost en West".
F. H. Hornung, Gep. Onderopzichter S.S., Den Haag, Ieplaan 126. ƒ 5	Eigen aanmelding.
C. N. van der Schot, Hilversum, Beethovenlaan 30. ƒ5.	den heer A. Hoogesteger te Hilversum.
H. Dutier, Paramaribo, Kleine Combé. ƒ 5	den heer J. E. de Montel te Paramaribo.
J. Sterling, Paramaribo, Keizerstraat 92. ƒ 5	den heer A. N. van Amson te Paramaribo.

Afschrijvingen

M. C. van der Brink, Indoloog, Amsterdam, Rozengracht 249.

Adresveranderingen

W. G. H. Teunissen, Hoofdonderwijzer, van: Weltevreden, Struiswijkstraat 54, naar: Arnhem, Parkstraat 68, p.a. van Dongen. ƒ 5.
F. H. Doorschodt, Hoofd Bijzondere School, van: Zeist, Utrechtsche Weg 99, naar: Weltevreden, Salembaplein 17.
B. J. Lambers, 1ste Luitenant Cav., van: Assen, naar Bandoeng, D. v. O. VIIIe Afd.
Ir. M. C. Hoenkamp, Hoofdingenieur G.E.B., Rotterdam, van: Burg. Meineszplein 1a, naar: 's-Gravendijkwal 91.
Ir. R. P. van Alphen, Den Haag, van: Gevers Denootweg 142, naar: Nieuwe Parklaan 84.
J. Th. Petrus Blumberger, Oud Ass.-Resident, van: Delft, Lipkensstraat 1, terug naar: Den Haag, Bentinckstraat 121. ƒ 5.
J. Ph. Kruseman, Den Haag, van: Bentinckstr. 33, naar Oude Scheveningscheweg 126.
J. A. Liems, Den Haag, van: H. v. Deventerstraat 22, naar: Daguerrestraat 171.
Mevr. J. Ramaer, Den Haag, van: Acaciastraat 29, naar: Juliana van Stolberglaan 324.
A. W. Vermeer, Den Haag, van: Frankenslag 350, naar: Johan van Oldenbarneveltlaan 7.
C. Verboom, Den Haag, van: Lumeystraat 63, naar: van Nijenrodestraat 62.
Mevr. M. S. Moerbeek-Demmeni, van: Bandoeng, Malabarpark 9, naar: Soeban Boeroeng, B. P. M. Pladjoe, res. Palembang.
W. Huson, Controleur B.B., van: Haarlem, Zijlstraat 61, naar: Voorburg, Oostenburgerdwarslaan 27. ƒ 5.
J. W. Gonggrijp, wd. Inspecteur Boschwezen, van Medan, naar: Den Haag, van Bleiswijkstr. 143. ƒ 5.
A. C. Huygens, Kapitein Veldart. b. d. van: Den Haag, Dunckertsstraat 85, terug naar: Velp, de Ruyterlaan 13. 5.